

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 08757412 9

Triangles.
(I.C.)

DE
TRIANGULORUM RECTILINEORUM
PROPRIETATIBUS QUIBUSDAM
NONDUM SATIS COGNITIS.

MEMORIAM ANNIVERSARIAM

INAUGURATAE ANTE HOS CCLXXXII. ANNOS

SCHOLAE PROVINCIALIS PORTENSIS

A. D. I. NOVEMBER. MDCCCXXV.

PIE CELEBRANDAM

I N D I C I T

ET

AD RECITATIONES ET ORATIONES DISCIPULORUM

EX OMNIBUS CLASSIBUS ELECTORUM

AUDIENDAS

INVITAT

CAROLUS FRIDERICUS ANDREAS JACOBI

MATH. ET PHYS. PROF.

PROSTAT LIPSIAE

APUD E. B. SCHWICKERTUM.

1825.

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

MS. A. 9.2
OL. 15.1
V. 1. 1

Saepe numero geometria laudibus celebrata est, quod omnia, quae ab ea tractantur, ita sunt clara atque perspicua, ut nullum omnino dubitationi locum relinquant, sed potius cuique, vel invito, assensum extorqueant, eamque ob causam humano ingenio excolendo et acuendo optime inserviant. Non plane defuerunt quidem, qui hanc geometriae gloriam imminuere, vel ei eripere conarentur; quum autem hi viri plerumque iis ipsis, quae de hac re disputarunt, se veram huius disciplinae naturam atque indolem non habuisse satis perspectam, ostenderint, tantum absuit, ut geometria detrimenti aliquid ab iis ceperit; ut contra melius firmata ac munita abiisse sit censenda. Eadem vero alteram, eamque, ut nobis videtur, non minorem laudem sibi vindicat ex ea virtute, qua ita comparata est, ut singuli fere dies vera ac laeta incrementa ¹⁾ ei ferant, dum indefesso quodam studio non solum res novas sibi tractandas sumit, quo multis aliis disciplinis opem fert saluberrimam, sed etiam in iis, quas jam cognitae habet, nova ratione tractandis eoque magis cum explanandis et polieudis, tum amplificandis versatur. Geometria agrum quasi conspiciendum nobis praebet ingentem et vere immensum, cuius pars alia iam ab antiquis gentibus, maxime autem a Graecis ita quidem est culta, ut generi humano per multa secula fructus uberrimos tulerit, cui vero etiamnum geometrarum opera, quae fructuosiores reddat, nunquam deest; alia deinde ab ineunte seculo proxime elapso coli coepit, in qua magis magisque colenda ejusque finibus ulterius proferendis haud paucos viros, quorum aliquot divino paene ingenio praeditos esse putes, omnem operam ponere ceruimus; alia denique posteritatis diligentiam et assiduitatem exspectat. Ad hanc nostram sententiam confirmandam non ultimum locum obtinent ea, quae nuper duo clarissimi viri, Augustus Leopoldus Crelle ²⁾ et Carolus Guilielmus

¹⁾ „Die Eroberungen der Mathematik wachsen täglich, wiewohl ohne Geräusch.“ Herbart über die Möglichkeit, Mathematik auf Psychologie anzuwenden. Königsberg 1822 p. 47.

²⁾ Über einige Eigenschaften des ebenen geradlinigen Dreiecks etc. Berlin 1816.

Feuerbach *) in lucem ediderunt. Qui quidem viri, quum et plures novas triangulorum rectilineorum proprietates tradiderint, et alias, jam antea cognitae, nova et magis expedita tractarint ratione, luculenter docuerunt, quam egregie errarent ii, qui vel hanc geometriae partem, in qua de simplicissimo figurarum rectilinearum genere agitur, plane absolutam omnisque amplificationis expertem esse putarent. Ipsa autem ea, quae hi viri protulerunt, partim augeri, partim alia via demonstrari possunt. Itaque hac scribendi occasione oblata, mihi, sive lectores, quibus potissimum haec commentatio scribitur, respicerem, sive summi geometrae †) de ejusmodi re sententiam in memoriam mihi revocarem, non est visum alienum, quas inveni novas et propositionum, a cl. Crellio allatarum, demonstrationes, et similes iis, quas cl. Feuerbachius docuit, triangulorum proprietates, publici juris nunc facere.

Sectio commentationis prima.

De lineis transversis, in uno puncto invicem sese transeuntibus.

§. 1.

Quae lineae AD , BE , CF (Fig. 1 et 2) in triangulo quopiam ABC , ejus latera literis a , b , c , angulos vero A , B , C , more geometrarum consueto, significari volumus, ab angulorum verticibus ita ducuntur, ut lateribus adversis vel ipsis, vel productis occurrant, has lineas transversas adpellemus; praeterea autem brevitate causa esse ponamus:

$$\begin{array}{lllll}
 BD = a' & CD = a'' & AD = d & AK = d' & IE = e'' \\
 CE = b' & AE = b'' & BE = e & HD = d'' & CI = f' \\
 AF = c' & BF = c'' & CF = f & BH = e' & FK = f'' \\
 KH = i & \angle BAD = A' & \angle CAD = A'' & & \\
 HI = k & \angle CBE = B' & \angle ABE = B'' & & \\
 KI = h & \angle ACF = C' & \angle BCF = C'' & &
 \end{array}$$

Quibus quidem positis, ex notissima triangulorum proprietate esse, patet:

*) Eigenschaften einiger markwürdigen Punkte des geradlinigen Dreiecks etc. Nürnberg 1822.

†) Laplace exposition du système du monde 4mo edit. Par. 1813. pag. 403. „tout se tient dans la chaîne immense des vérités de la Géométrie pure; et souvent une seule observation a suffi pour féconder les plus stériles en apparence etc.

$$\begin{aligned}
 a' : d &:: \sin A' : \sin B \\
 a' : a'' &:: \sin C : \sin A'' \\
 b' : e &:: \sin B' : \sin C \\
 e : b'' &:: \sin A : \sin B'' \\
 c' : f &:: \sin C' : \sin A \\
 f : c'' &:: \sin B : \sin C''
 \end{aligned}$$

$$a', b', c' : a'', b'', c'' :: \sin A', \sin B', \sin C' : \sin A'', \sin B'', \sin C''$$

h. e. parallelepipeda recta, a ternis laterum fragmentis non contiguus facta, eandem inter se rationem habent, quam multiplicatis angulorum illis oppositorum sinibus quae efficiuntur quantitates.

Cor. Simili plane ratione, proportionem hanc

$$d', e', f' : (d' + i) (e' + k) (f' + h) :: \sin A', \sin B', \sin C' : \sin A'', \sin B'', \sin C''$$

veram esse, probatur; unde facile colligimus, esse:

$$a', b', c' : a'', b'', c'' :: d', e', f' : (d' + i) (e' + k) (f' + h)$$

§. 2.

Trianguli *GHI*, a lineis transversis conditi, magnitudinem non semper sibi constare, sed potius cum transversis ipsis mutari, per se satis adparet; nec minus, eam plane evanescere tum, quum puncta *G, H, I* unum idemque fiant, vel lineae transversae eodem invicem secentur puncto, facile perspicitur. Tunc vero sit

$$g = h = i = o$$

necesse est, quare quas modo tradidimus proportionem, mutari videmus in has:

$$d', e', f' : d', e', f' :: \sin A', \sin B', \sin C' : \sin A'', \sin B'', \sin C''$$

$$d', e', f' : d', e', f' :: a', b', c' : a'', b'', c''$$

unde

$$\sin A', \sin B', \sin C' = \sin A'', \sin B'', \sin C''$$

$$\text{et } a', b', c' = a'', b'', c''$$

h. e. si lineae transversae ita ducantur, ut unum punctum transeant, non solum parallelepipeda recta, a ternis laterum partibus non contiguus facta, sed etiam quae ternorum, qui illis adversi sunt, angulorum, neque vicinorum, neque eadem trianguli lateri adjacentium, sinibus multiplicatis gignuntur quantitates, aequantur ³⁾.

³⁾ Primus hoc theorema demonstravit: Johannes Bernoulli v. Opp. Tom. IV. p. 22; deinde alias demonstrationes protulerunt: Carnot v. Geometrie der Stellung übers. von Schumacher Tom. II. p. 329; Crelle in libro laudato p. 7. et alii.

§. 3.

Quae lineae transversae in triangulo ita ducuntur, ut sit (Fig. 3.)

$$a'.b'.c' = a''.b''.c''$$

in eodem puncto has invicem secari necesse est. Fingamus enim, non esse, quae diximus, vera; sequetur, ducta recta AGH , esse

$$BH.b'.c' = CH.b''.c'',$$

inde, quum ex hyp. sit $a'.b'.c' = a''.b''.c''$

$$a' : BH :: a'' : CH$$

$$a' + a'' : BH + CH :: a'' : CH$$

ergo $a'' = CH$ esse oportet; quod vero plane absurdum; ergo fieri nequit, quin, si $a'.b'.c' = a''.b''.c''$, punctum sit quoddam G , quod transversae una transcant.

Cor. Non minus lineas transversas, ita ductas, ut sit

$$\sin A'. \sin B'. \sin C' = \sin A''. \sin B''. \sin C''$$

eodem puncto secari, facile e propositione nostra et illa, quam (§. 2.) adduximus, colligitur.

Alia hujus theorematum demonstratio hoc modo confici potest.

Si unquam fieri posset, ut transversae AD , BE , CF (Fig. 3), licet ita ductae, ut esset

$$\sin A'. \sin B'. \sin C' = \sin A'''. \sin B'''. \sin C'''$$

idem punctum non transirent, omnino sequeretur, ducta AGH angulisque BAH et CAH per literas A''' , A'' denotatis, esse

$$\sin A'''. \sin B'. \sin C' = \sin A''. \sin B''. \sin C'';$$

est autem ex hyp.

$$\sin A'. \sin B'. \sin C' = \sin A'''. \sin B'''. \sin C'';$$

$$\text{ergo } \sin A' : \sin A'' :: \sin A''' : \sin A''$$

$$\sin A' + \sin A'' : \sin A''' + \sin A'' :: \sin A' - \sin A'' : \sin A''' - \sin A''$$

$$\sin \frac{1}{2} A. \cos \frac{1}{2} (A' - A'') : \sin \frac{1}{2} A. \cos \frac{1}{2} (A''' - A'') :: \sin \frac{1}{2} (A' - A'') . \cos \frac{1}{2} A : \sin \frac{1}{2} (A''' - A'') . \cos \frac{1}{2} A$$

$$1 : 1 :: \operatorname{tg} \frac{1}{2} (A' - A'') : \operatorname{tg} \frac{1}{2} (A''' - A'');$$

ergo

$$A' + A'' = A''' + A''$$

quod quidem, quum

$$A' < A'''$$

$$A'' < A''$$

esse pateat, fieri plane nequit; ergo enunciatio nostra vera sit necesse est.

§. 4.

His constitutis plura facili negotio intelligi possunt ⁶⁾. Nimirum

- 1) in eodem puncto lineae transversae sese transeant necesse est eae, quae
 - a) aut latera, aut angulos trianguli in partes aequales dividunt;
 - b) lateribus adversis ad angulos rectos occurrunt ⁷⁾; est enim tunc $A' = C'$, $B' = A''$, $C' = B''$;
 - c) latera lisdem punctis secant, quibus circulus, triangulo inscriptus, illa tangit; nunc enim

$$a' = c'', b' = a'', c' = b''$$

esse patet.

- 2) Quando trianguli cujuscumque ABC duo latera AB , AC (Fig. 4.) in duas partes secantur, quae, si singulam singulae compares, eadem, qua latera ipsa, inter se sunt ratione, ductis lineis transversis, tertium latus BC , a recta AGD in duas aequas portiones dividi contendimus, et contra. Est enim non solum

$$\text{et } \frac{c'}{b'} : \frac{b''}{c''} :: c : b$$

$$\text{unde } \frac{b'.c'}{a'.b'.c'} = \frac{b''.c''}{a''.b''.c''}, \quad \text{sed etiam}$$

$$a'.b'.c' = a''.b''.c'',$$

ex quo concludere licet, esse

$$a' = a'' = \frac{1}{2} a.$$

Contra quae linea latus a bifariam secat, eandem punctum G , quo BE , CF invicem secantur, transire, jam ex eo adparet, quod a dato puncto ad datam lineam una tantummodo duci potest recta, quae alteram in duas partes aequales dividit.

- 3) Quodsi in utroque latere b , c numerum partium infinitum, AE , AF , AH , AI , AL , AM etc. (Fig. 5.) ita sumseris, ut sit:

$$b : c :: AE : AF :: AH : AI :: AL : AM \text{ etc.}$$

lineasque EL , FI , HH , IL , LB , MC etc. duxeris, puncta G , K , N etc., quibus lineae hae rectae invicem secantur, omnia lineam transversam eam, quae tertium

⁶⁾ cf. Crelle in l. l. p. 10. 177.

⁷⁾ Elegantissimam hujus theorematum demonstrationem, methodo synthetica perpetratam, quae nondum satis a geometris cognita esse videtur, tradidit Gauss; v. Carnot *Geometrie der Stellung* T. II. p. 563.

latus a aequaliter dividit, transire necesse est. Ducantur enim adjunctrices *IM*, *LM*, quas, cum sint inter se et lateri a parallelae, per eandem transversam, quae a bifariam secat, in duas aequas portiones dividi patet. Itaque si $BD = DC$, transversa *AD*, ex iis, quae antea demonstravimus, punctum *N* transeat necesse est, nec minus punctum *K*, quoniam et rectam *ML* aequaliter dividit, et sic de ceteris ⁹⁾.

§. 5.

In omni autem triangulo praeter eas, quas memoravimus, duci posse innumerabiles transversarum, in eodem puncto sese transeuntium, terniones, per se facile intelligitur; e quarum permagno numero tantum singulas quasdam nunc eligere et paulo accuratius tractare placet.

Sed ne enunciationes nostrae nimia verborum copia laborent, eam transversarum ternionem adpellabimus

primam, qua latera trianguli in aequas portiones dividuntur;
secundam, quae angulos bifariam secat;
tertiam, cujus lineae sunt perpendiculara, in trianguli latera demissa;
quartam, quae angulos ita secat, ut sit

$$A' = B' = C';$$

quintam, qua anguli A'' , B'' , C'' inter se aequales redduntur;
sextam, quae ita comparata est, ut sit

$$a' = c'', b' = a'', c = b'';$$

septimam denique, quae latera ita secat, ut sit

$$a' = b'', b' = c'', c' = a''.$$

Signa a' , b' , c' , etc. servabunt quidem eam, quam supra iis tribuimus, significationem, sed superposito numero eo, qui ad quotam ternionem sint referenda indicet.

§. 6.

Quod attinet ad primam ternionem, plura quidem omnino digna, quae memorentur, afferri possent, v. c.

⁹⁾ Similem, sed non tam late patentem, propositionem tradidit Puissant in libro: *Recueil de diverses propositions de geometrie* Par. 1801. p. 50.

1) punctum, quo transversae hae secantur, illud ipsum est, quod centrum gravitatis vocant,

$$2) \overset{(\cdot)}{d'} = 2\overset{(\cdot)}{d''}; \overset{(\cdot)}{e'} = 2\overset{(\cdot)}{e''}; \overset{(\cdot)}{f'} = 2\overset{(\cdot)}{f''}$$

$$3) \overset{(\cdot)}{d'} + \overset{(\cdot)}{e'} + \overset{(\cdot)}{f'} = 1 (\overset{(\cdot)}{a^2} + \overset{(\cdot)}{b^2} + \overset{(\cdot)}{c^2})$$

$$4) d \cdot \overset{(\cdot)}{d'} + e \cdot \overset{(\cdot)}{e'} + f \cdot \overset{(\cdot)}{f'} = \frac{1}{2} (\overset{(\cdot)}{a^2} + \overset{(\cdot)}{b^2} + \overset{(\cdot)}{c^2})$$

$$5) d \cdot \overset{(\cdot)}{d''} + e \cdot \overset{(\cdot)}{e''} + f \cdot \overset{(\cdot)}{f''} = \frac{1}{4} (\overset{(\cdot)}{a^2} + \overset{(\cdot)}{b^2} + \overset{(\cdot)}{c^2}) = \overset{(\cdot)}{a^2} + \overset{(\cdot)}{b^2} + \overset{(\cdot)}{c^2} = \overline{DE^2} + \overline{DF^2} + \overline{EF^2}$$

6) quando circulus arbitrarie magnitudinis e puncto G , tanquam centro, describitur, in cujus circuitu P , Q (Fig. 6) duo quaelibet sunt puneta, nunquam non esse polest:

$$\overline{PA^2} + \overline{PB^2} + \overline{PC^2} = \overline{QA^2} + \overline{QB^2} + \overline{QC^2}$$

et sic plura alia, quibus vero omnibus, quum sint satis nota, immorari non opus est.

§. 7.

Jam igitur ad secundam, quae angulos aequaliter dividit, ternionem transeamus.

Primum autem ex elementis satis constat, esse

$$\overset{(\cdot)}{a'}.b = \overset{(\cdot)}{a''}.c; \overset{(\cdot)}{b'}.c = \overset{(\cdot)}{b''}.a; \overset{(\cdot)}{c'}.a = \overset{(\cdot)}{c''}.b$$

inde

$$\begin{aligned} a'(\overset{(\cdot)}{b'} + \overset{(\cdot)}{b''}) + b'(\overset{(\cdot)}{c'} + \overset{(\cdot)}{c''}) + c'(\overset{(\cdot)}{a'} + \overset{(\cdot)}{a''}) &= a''(\overset{(\cdot)}{c'} + \overset{(\cdot)}{c''}) + b''(\overset{(\cdot)}{a'} + \overset{(\cdot)}{a''}) + c''(\overset{(\cdot)}{b'} + \overset{(\cdot)}{b''}) \\ a'.b' + b'.c' + a'.c' + a'.b'' + b'.c'' + a''.c' &= a''.c'' + a''.b'' + b''.c'' + a''.c' + a''.b' + b''.c' \\ a'.b' + a'.c' + b'.c' &= a''.b'' + a''.c'' + b''.c'' \end{aligned}$$

h. e. tria rectangula, a binis laterum partibus non contiguus facta et in unam summam collecta, trium ceterorum rectangulorum, eadem ratione ortorum, summam aequant.

§. 8.

In omni triangulo, si quatuor circulorum, ita descriptorum, ut quisque latera ejus contingat, radii per literas r , r' , r'' , r''' exprimantur, esse

$$ab+ac+bc = r.r' + r.r'' + r.r''' + r'.r'' + r'.r''' + r''.r''',$$

quum cl. Feuerbachius demonstraverit ⁹⁾, ex theoremate praecedenti facile sequitur, triangula ea, quorum alteri sunt latera a', b', c' , alteri vero a'', b'', c'' omnino ita esse comparata, ut rectangula, a binis circulorum, latera alterius trianguli tangentium, radiis effecta, si in unam summam cogantur, ejusmodi in altero triangulo rectangulorum summae sint aequalia.

§. 9.

In geometriae elementis esse probatur:

$$d^2 = bc - a'.a''; e^2 = ac - b'.b''; f^2 = ab - c'.c''$$

ergo

$$d^2 + e^2 + f^2 = ab + ac + bc - (a'.a'' + b'.b'' + c'.c'')$$

h. e. quadratorum, super transversis constructorum, summa aream aequat eam, qua rectangula, a binis lateribus condita, et in unam summam collecta, eorum, quae a cujusque sunt fragmentis, summam excedit.

Cor. Facile hinc

$$d^2 + e^2 + f^2 + a'.a'' + b'.b'' + c'.c'' = r.r' + r.r'' + r.r''' + r'.r'' + r'.r''' + r''.r'''$$

esse colligitur.

§. 10.

Nunquam esse nequit:

$$\begin{aligned} b : c &:: a'' : a' \\ b+c : a &:: c : a' \\ (b+c)^2 : a^2 &:: c^2 : a'^2 \\ (b+c)^2 - a^2 : c^2 - a'^2 &:: (b+c)^2 : c^2 \\ (a+b+c) (-a+b+c) : c^2 - a'^2 &:: (b+c)^2 : c^2 \end{aligned}$$

praeterea autem quum sit:

⁹⁾ in l. I. §. 6.

$$d^{(7)} = b.c - a^2.a'' = bc - a^2 \cdot \frac{b}{c} = \frac{b}{c} (c^2 - a^2),$$

nude

$$d^{(7)} : b :: c^2 - a^2 : c$$

$$d^{(7)} : b.c :: c^2 - a^2 : c^2;$$

hinc nanciscimur proportionem hanc:

$$d^{(7)} : bc :: (a+b+c) (-a+b+c) : (b+c)^2;$$

similique ratione

$$e^{(7)} : ac :: (a+b+c) (a-b+c) : (a+c)^2$$

$$f^{(7)} : ab :: (a+b+c) (a+b-c) : (a+b)^2;$$

ergo

$$d^{(7)}.e^{(7)}.f^{(7)} : a^2.b^2.c^2 :: (a+b+c)^2(-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c) : (a+b)^2(a+c)^2(b+c)^2 \\ :: (a+b+c)^2. 16 \Delta^2 : (a+b)^2(a+c)^2(b+c)^2$$

canque ob causam

$$d.e.f : a.b.c :: (a+b+c) 4 \Delta : (a+b) (a+c) (b+c)$$

h. e. recta parallelepipeda ea, quorum alterum a transversis, alterum a trianguli lateribus efficitur, eadem inter se sunt ratione, qua illud prisma, cujus basis trianguli aream quater complectitur, altitudo vero ejusdem perimetrum aequat, est ad parallelepipedum, a binorum laterum summis factum.

§. 11.

Demissis a puncto G in trianguli latera perpendicularis GL , GM , GN , (Fig. 7.), esse

$$d^2 = \overline{AM}^2 + \overline{GM}^2,$$

videmus; quoniam autem

$$AM = \frac{1}{2}(-a+b+c), \text{ et } GM = \frac{2\Delta}{a+b+c}$$

esse constat, prodeat nobis necesse est haec aequatio:

B

$$\begin{aligned}
 d^{\prime\prime} &= \frac{1}{2}(-a+b+c)^2 + \frac{4\Delta^2}{(a+b+c)^2} \\
 d^{\prime\prime}(a+b+c)^2 &= \frac{1}{2}(a+b+c)^2(-a+b+c)^2 + 4\Delta^2 \\
 &= \frac{1}{2}(a+b+c)(-a+b+c)[(a+b+c)(-a+b+c) + (a+b+c)(a+b-c)] \\
 &= (a+b+c)(-a+b+c)bc;
 \end{aligned}$$

proinde

$$d^{\prime\prime} : bc :: -a+b+c : a+b+c;$$

eademque via nanciscimur:

$$e^{\prime\prime} : ac :: a-b+c : a+b+c$$

$$f^{\prime\prime} : ab :: a+b-c : a+b+c;$$

ergo

$$\begin{aligned}
 d^{\prime\prime}.e^{\prime\prime}.f^{\prime\prime} : a^2.b^2.c^2 &:: (-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c) : (a+b+c)^3 \\
 &:: 8r\Delta^3 : (a+b+c)^3 \\
 &:: 4r^3 : (a+b+c)^3
 \end{aligned}$$

$$d^{\prime\prime}.e^{\prime\prime}.f^{\prime\prime} : a.b.c :: 2r : a+b+c$$

h. e. parallelepipeda recta, quorum alterum a partibus transversarum superioribus, alterum fit a trianguli lateribus, eandem inter se habent rationem, quam circuli interioris diametris ad trianguli perimetrum.

§. 12.

Ex iis, quae modo (§§. 10. et 11.) demonstravimus, est

$$d.e.f : a.b.c :: (a+b+c) + \Delta : (a+b)(a+c)(b+c)$$

$$a.b.c : d'.e'.f' :: a+b+c : 2r;$$

ergo

$$\begin{aligned}
 d.e.f : d'.e'.f' &:: (a+b+c)^2 + \Delta : 2r(a+b)(a+c)(b+c) \\
 &:: (a+b+c)^2 + \Delta : \frac{4\Delta}{a+b+c}(a+b)(a+c)(b+c) \\
 &:: (a+b+c)^2 : (a+b)(a+c)(b+c)
 \end{aligned}$$

¹⁰⁾ Litera r significat radium circuli, triangulo inscripti, quem in sequentibus circulum interiorem appellabimus.

h. e. qua ratione parallelepipedum, a transversis ipsis factum, est ad illud, quod a partibus earum superioribus oritur, eadem est cubus, cujus latus trianguli perimetrum aequat, ad parallelepipedum a binorum laterum summis effectum.

§. 13.

Facili sane negotio intelligitur esse:

$$\begin{aligned} < AGE = \frac{1}{2} (A+B), \text{ et } < AGM = \frac{1}{2} (B+C); \text{ (Fig. 7.)} \\ \text{ergo } < EGM = \frac{1}{2} (A-C), \end{aligned}$$

similique ratione esse oportet

$$\begin{aligned} < IGN &= \frac{1}{2} (A-B) \\ < DGL &= \frac{1}{2} (B-C), \end{aligned}$$

quare sit

$$\begin{aligned} d' \sin \frac{1}{2} A &= e'' \cos \frac{1}{2} (A-C) \\ e' \sin \frac{1}{2} B &= f'' \cos \frac{1}{2} (A-B) \\ f' \sin \frac{1}{2} C &= d'' \cos \frac{1}{2} (B-C) \end{aligned}$$

necesse est; unde

$$d', e', f' : d'', e'', f'' :: \cos \frac{1}{2} (A-B) \cos \frac{1}{2} (A-C) \cos \frac{1}{2} (B-C) : \sin \frac{1}{2} A \sin \frac{1}{2} B \sin \frac{1}{2} C.$$

Quum autem in omni triangulo esse constet

$$\begin{aligned} a+b : c &:: \cos \frac{1}{2} (A-B) : \sin \frac{1}{2} C \\ a+c : b &:: \cos \frac{1}{2} (A-C) : \sin \frac{1}{2} B \\ b+c : a &:: \cos \frac{1}{2} (B-C) : \sin \frac{1}{2} A, \end{aligned}$$

hanc proportionem locum habere videmus:

$$d', e', f' : d'', e'', f'' :: (a+b)(a+c)(b+c) : a b c$$

h. e. recta parallelepipeda ea, quorum alterum a superioribus transversarum partibus, alterum vero ab inferioribus factum est, eadem inter se sunt ratione, qua duo illa, quorum unum a binorum laterum summis, alterum ab ipsis lateribus oritur.

Cor. 1. Itaque in triangulo quovis aequilatero est

$$\overset{(\text{I})}{d''} : \overset{(\text{I})}{d'''} :: 8a' : a',$$

unde

$$\overset{(\text{I})}{d'} : \overset{(\text{I})}{d''} :: 2 : 1$$

h. e. pars cujusque transversae superior inferioris duplum aequat; quod quidem ex elementis satis notum.

Cor. 2. Anguli *EGM*, *FGN*, *DGL* semper ita sunt comparati, ut unus (scilicet is, qui dimidium inter maximum minimumque angulum differentiam aequat) ceterorum summae aequalis sit. Est enim:

$$<EGM = \frac{1}{2}(A-C) = \frac{1}{2}(A-B) + \frac{1}{2}(B-C) = <FGN + <DGL.$$

Itaque in triangulo aequicruro, quum unus horum angulorum evanescat, duo ceteri inter sint aequales necesse est.

§. 14.

In triangulis *ADB*, *BEC*, *CFE* esse patet:

$$\overset{(\text{I})}{a'} : c :: \overset{(\text{I})}{d''} : d'$$

$$b' : a :: e'' : e'$$

$$c' : b :: f'' : f';$$

unde

$$a', b', c' : a, b, c :: d'', e'', f'' : d', e', f'$$

et, quoniam supra

$$d'', e'', f'' : d', e', f' :: a, b, c : (a+b) (a+c) (b+c)$$

esse vidimus,

$$a', b', c' : a, b, c :: a, b, c : (a+b) (a+c) (b+c)$$

$$a'', b'', c'' : a, b, c :: a, b, c : (a+b) (a+c) (b+c)$$

h. e. parallelepipedum rectum, a trianguli lateribus factum, solidum est geometricae proportionis medium inter parallelepipeda ea, quorum unum a tribus laterum fragmentis non contiguis, alterum a binorum laterum summis ortum est.

§. 15.

In hisdem triangulis nunquam esse nequit:

$$\overset{(\text{I})}{d''} = b, c' = f', f''$$

$$e'' = c, a' = d', d''$$

$$f'' = a, b' = e', e'',$$

unde

$$d'' + e'' + f'' = a b' + b c' + c a' - d' d'' - e' e'' - f' f''$$

et hanc ob causam

$$d d' + e e' + f f' = a b' + b c' + c a'$$

b. e. tria rectangula, a singulis transversis earumque fragmentis superioribus facta et in unam summam coacta, rectangulorum a singulo quoque latere et fragmento posterioris ¹⁾ vicino ortorum summam aequant.

Cor. Facile inde colligitur, esse omnino:

$$d d'' + e e'' + f f'' = (a - b') b'' + (b - c') c'' + (c - a') a''$$

§. 16.

Duarum, quas modo tradidimus, aequationum altera alteri demta prodit haec:

$$\begin{aligned} d (d' - d'') + e (e' - e'') + f (f' - f'') &= a b' + b c' + c a' + (b' - a) b'' + (c' - b) c'' + (a' - c) a'' \\ (d' + d'') (d' - d'') + (e' + e'') (e' - e'') + (f' + f'') (f' - f'') &= \\ (a' + a'') b' + (b' + b'') c' + (c' + c'') a' + (b' - a' - a'') b'' + (c' - b' - b'') c'' + (a' - c' - c'') a''; \end{aligned}$$

unde

$$\begin{aligned} d'' + e'' + f'' - (d'' + e'' + f'') &= a'' (a' + b') + b'' (b' + c') + c'' (c' + a') - a' b'' - b' c'' - c' a'' \\ &= (a' + b' + c') (a'' + b'' + c'') - 2 (a' b'' + b' c'' + c' a'') \end{aligned}$$

b. e. quantum summa quadratorum, a partibus transversarum superioribus factorum, ab eorum summa differt, quae super inferioribus illarum, fragmentis constructa sunt, tantum id rectangulum, quod a ternis laterum partibus non contiguïs, in unam summam collectis, efficitur, a dupla illorum summa, quae a binis laterum fragmentis, ex adverso sibi constitutis, oriuntur.

§. 17.

Junctis inter se per rectas transversarum finibus, *DS*, *FR*, *ET*, demissisque ab iisdem punctis in transversas perpendiculis *DS*, *FR*, *ET*, (Fig. 7.) haec aequatio locum habeat necesse est:

¹⁾ primum trianguli latus dicimus illud, quod littera *a* significari volumus, secundum *b*, tertium denique *c*; itaque *b* est latus sequens vel posterius, si latus *a* respicias, antecedens vero vel prius, si latus *c* species, etc.

$$\begin{aligned}
\triangle DEF &= \triangle DGF + \triangle DGE + \triangle EGF \\
&= \frac{1}{2} [r'', DS + d'', FR + f'', ET] \\
&= \frac{1}{2} r [DS, \sec \frac{1}{2}(A-C) + FR, \sec \frac{1}{2}(B-C) + ET, \sec \frac{1}{2}(A-B)] \\
&= \frac{1}{2} r^2 [\sec \frac{1}{2}(A-C), \sec \frac{1}{2}(B-C) \sin \frac{1}{2}(A+B) + \sec \frac{1}{2}(A-B), \sec \frac{1}{2}(B-C) \sin \frac{1}{2}(A+C) + \\
&\quad \sec \frac{1}{2}(A-B), \sec \frac{1}{2}(A-C) \sin \frac{1}{2}(B+C)],
\end{aligned}$$

unde

$$\triangle DEF = \frac{r^2}{2 \cos \frac{1}{2}(A-B), \cos \frac{1}{2}(A-C), \cos \frac{1}{2}(B-C)} \left[\sin \frac{1}{2}(A+C), \cos \frac{1}{2}(A-C) + \sin \frac{1}{2}(B+C), \cos \frac{1}{2}(B-C) + \sin \frac{1}{2}(A+B), \cos \frac{1}{2}(A-B) \right]$$

et, quum esse constet

$$\begin{aligned}
&\sin \frac{1}{2}(A+C), \cos \frac{1}{2}(A-C) = \frac{1}{2} (\sin A + \sin C) \text{ etc.}, \\
&\sin A + \sin B + \sin C \\
\triangle DEF &= \frac{1}{2} r^2 \frac{\sin A + \sin B + \sin C}{\cos \frac{1}{2}(A-B), \cos \frac{1}{2}(A-C), \cos \frac{1}{2}(B-C)},
\end{aligned}$$

unde, quoniam

$$\begin{aligned}
&\sin A + \sin B + \sin C = 4 \cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} B, \cos \frac{1}{2} C \\
&\text{esse goniometria docet,}
\end{aligned}$$

$$\triangle DEF = \frac{2r^2 \cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} B, \cos \frac{1}{2} C}{\cos \frac{1}{2}(A-B), \cos \frac{1}{2}(A-C), \cos \frac{1}{2}(B-C)}.$$

§. 18.

Unusquisque harum rerum non plane imperitus, e goniometria notissimum habet:

$$\begin{aligned}
\cos \frac{1}{2}(A-B) &= \cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} B, + \sin \frac{1}{2} A, \sin \frac{1}{2} B, \\
\cos \frac{1}{2}(A-C) &= \cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} C + \sin \frac{1}{2} A, \sin \frac{1}{2} C, \text{ etc.},
\end{aligned}$$

quare

$$\begin{aligned}
&\cos \frac{1}{2}(A-B), \cos \frac{1}{2}(A-C), \cos \frac{1}{2}(B-C) = \\
&(\cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} B + \sin \frac{1}{2} A, \sin \frac{1}{2} B), (\cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} C + \sin \frac{1}{2} A, \sin \frac{1}{2} C), (\cos \frac{1}{2} B, \cos \frac{1}{2} C + \\
&\quad \sin \frac{1}{2} B, \sin \frac{1}{2} C) \\
&= \cos^3 \frac{1}{2} A, \cos^2 \frac{1}{2} B, \cos^2 \frac{1}{2} C + \frac{1}{2} (\sin A, \sin B + \sin A, \sin C, + \sin B, \sin C) + \\
&\quad \sin^2 \frac{1}{2} A, \sin^2 \frac{1}{2} B, \sin^2 \frac{1}{2} C, \\
&= 1 - \cos^3 \frac{1}{2} A - \cos^3 \frac{1}{2} B - \cos^3 \frac{1}{2} C + \cos^2 \frac{1}{2} A, \cos^2 \frac{1}{2} B + \cos^2 \frac{1}{2} A, \cos^2 \frac{1}{2} C + \\
&\quad + \cos^2 \frac{1}{2} B, \cos^2 \frac{1}{2} C + \frac{1}{2} [\sin A, \sin B + \sin A, \sin C + \sin B, \sin C],
\end{aligned}$$

ergo

$$\triangle DEF = \frac{2r^2 \cos \frac{1}{2} A, \cos \frac{1}{2} B, \cos \frac{1}{2} C}{1 - \cos^3 \frac{1}{2} A - \cos^3 \frac{1}{2} B - \cos^3 \frac{1}{2} C + \cos^2 \frac{1}{2} A, \cos^2 \frac{1}{2} B + \cos^2 \frac{1}{2} A, \cos^2 \frac{1}{2} C + \cos^2 \frac{1}{2} B, \cos^2 \frac{1}{2} C + \frac{1}{2} [\sin A, \sin B + \sin A, \sin C + \sin B, \sin C]},$$

unde substitutis quantitibus illis notis, per trianguli latera expressis, quas $\cos \frac{1}{2} A$, $\cos \frac{1}{2} B$, $\cos \frac{1}{2} C$, $\sin A$ etc. aequant, si brevitatis gratia, $s = \frac{1}{2}(a+b+c)$ esse, ponamus:

$$\Delta DEF = \frac{\frac{a+b+c}{abc} \cdot r^2 \Delta}{1 - \frac{s}{abc} [a(s-a) + b(s-b) + c(s-c)] + \frac{s}{abc} \left[\frac{s(s-a)(s-b)}{c} + \frac{s(s-a)(s-c)}{b} + \frac{s(s-b)(s-c)}{a} \right] + \frac{s \cdot (s-a)(s-b)(s-c)}{abc} \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right)};$$

ergo, quum nunquam esse nequeat

$$a(s-a) + b(s-b) + c(s-c) = 2 [(s-a)(s-b) + (s-a)(s-c) + (s-b)(s-c)] = (s-a)(s-b) + (s-a)(s-c) + (s-b)(s-c) + (s-b)(s-c) + (s-a)(s-c) + (s-a)(s-b)(s-c),$$

$$\begin{aligned} \Delta DEF &= \frac{2 r^2 \Delta}{\frac{abc}{s} + (s-a)(s-b)(s-c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - (s-a)(s-b)(s-a)(s-c) - (s-b)(s-c) + (s-a)(s-b)(s-c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right)} \\ &= \frac{2 r^2 \Delta}{\frac{abc}{s} + 2(s-a)(s-b)(s-c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - (s-a)(s-b) - (s-a)(s-c) - (s-b)(s-c)} \end{aligned}$$

unde, quoniam est

$$s [(s-a)(s-b) + (s-a)(s-c) + (s-b)(s-c)] = (s-a)(s-b)(s-c) + abc,$$

$$\begin{aligned} \Delta DEF &= \frac{2 s \cdot r^2 \Delta}{abc + 2s(s-a)(s-b)(s-c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - (s-a)(s-b)(s-c) - abc} \\ &= \frac{(a+b+c) r^2 \Delta}{\left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) 2 \Delta^2 - \frac{2 \Delta^2}{a+b+c}} \\ &= \frac{(a+b+c)^2 r^2 \cdot \Delta}{\left[(a+b+c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - 1 \right] 2 \Delta^2} \\ &= \frac{2 \Delta}{(a+b+c) \left(\frac{1}{a} + \frac{1}{b} + \frac{1}{c} \right) - 1}; \end{aligned}$$

quae quidem propositio satis memorabilis minus commode verbis enunciari potest.

§. 19.

Tertiae, ad quam nunc progredimur, transversarum ternioni quamquam haud desunt proprietates memoratu satis dignae, tamen, quum jam ab aliis, imprimis vero a cl. Feu-

erbachio, optime explicitae sint, immorari his non adtinet. Una est propositio, quam me unquam legere cum non meminerim tradere nunc liceat. Quoniam nimirum est

$$2R = \frac{a}{\sin A} = \frac{b}{\sin B} = \frac{c}{\sin C},^{12)}$$

habemus

$$\begin{aligned} \frac{ab+ac+bc}{\sin A \sin B \sin C} &= \frac{4R^2}{\sin A} + \frac{4R^2}{\sin B} + \frac{4R^2}{\sin C} \\ &= 4R^2 \left[\frac{\sin A \sin B + \sin A \sin C + \sin B \sin C}{\sin A \sin B \sin C} \right]; \end{aligned}$$

ergo

$$\begin{aligned} ab+ac+bc &= 4R^2 [\sin A \sin B + \sin A \sin C + \sin B \sin C] \\ &= 4R^2 \left[\frac{4\Delta^2}{abc^2} + \frac{4\Delta^2}{ab^2c} + \frac{4\Delta^2}{a^2bc} \right] \\ &= 4R^2 \cdot \frac{2\Delta}{abc} \left[\frac{2\Delta}{c} + \frac{2\Delta}{b} + \frac{2\Delta}{a} \right] \\ &= 2R \left[d^{(1)} + e^{(2)} + f^{(3)} \right] \end{aligned}$$

h. e. rectangulorum, a binis trianguli lateribus factorum, summa rectangulorum id aequat, quod a diametro circuli exterioris (triangulo circumscripti) et perpendicularium, a verticibus in latera demissorum, summa ortum est.

§. 20.

Quartam, quae jam sequitur, transversarum ternionem volumus esse eam, qua angulorum fragmenta A' , B' , C' inter se efficiuntur aequalia.

Primum autem, quum neque ex elementis cognitum sit, neque per se satis appareat, ejusmodi constructionis ope ejusmodi transversae sint ducendae, eam explicabimus, quae facillima ceterisque omnibus praeferenda esse nobis videtur.

Describatur tres circuli (Fig. 9.), quorum quisque duorum trianguli laterum altero tanquam chorda, altero eoque posteriori tanquam tangente utitur; qui quidem uno eodemque puncto, quo et nostrae ternionis transversae, invicem secantur necesse est.

Binos enim ejusmodi circulos sese transire per se intelligitur. Itaque si punctum G illud est, quod praeter alterum C circuli ACP et BCO una transeunt, per idem punctum et tertium circumum pervadere contendimus. Nam qui circulus ita describitur, ut puncta A , B , G sint in ejus circuitu, trianguli latus c chordam habere patet; idem

¹²⁾ Simplicissima hujus theorematis demonstratio est haec:

$$\frac{CD}{CG} = \frac{a}{2R} = \sin CGD = \sin \frac{1}{2} BGC = \sin A, \text{ ergo } 2R = \frac{a}{\sin A} \text{ etc. (Fig. 8.)}$$

vero, quum ex constructione priorum circulorum omnino sit

$$\angle BAG = \angle ACG = \angle CBG,$$

a latere a tangitur, eamque ob causam ab eo, quem nos inuimus, circulo non discrepat; unde vera esse, quae diximus, patet.

§. 21.

Angulos, ad quos transversae in puncto G secantur, angulis A , B , C esse aequales, scilicet $\alpha = A$, $\beta = B$, $\gamma = C$, facile intelligitur.

Quod triangulum HIK demissis a puncto G in latera trianguli primarii perpendicularibus eorumque finibus inter se junctis nascitur, non solum triangulo ABC simile est, sed etiam ita comparatum, ut quartae ternionis transversae et ipsae puncto G invicem secantur.

Quum enim quadrilatera $AIGK$, $BIIGK$ et $CHGI$ ad ea sint referenda, quibus circulus circumscribi potest, esse:

$$\angle KIG = \angle KAG = \angle ACP,$$

nec minus $\angle HIG = \angle GCH$, et hanc ob causam

$$\angle HIK = C$$

facili negotio perspicitur; similique ratione esse videmus:

$$\angle KHI = B; \angle HKI = A;$$

$$\angle KIG = \angle BAH = \angle CBE = \angle HKG = \angle ACF = \angle GHI,$$

ex quo illum ipsum, quod volumus, esse patet.

Idem si nunc in triangulo HIK fieret, quod modo in primario ABC factum est, tertium sane prodiret triangulum, utrique praecedenti simile, cui et ipsi punctum G id esset, in quo quartae ternionis transversae invicem sese transirent. Itaque hanc constructionem iterum iterumque in usum vocando infinita triangularum, inter se similium, quibus punctum G eorumque quasi centrum esset, multitudo fieri posset.

§. 22.

In omni triangulo, dejectis a quolibet puncto $v. c. G$ in latera perpendicularibus, GII , GI , GK , esse omnino:

$$a. BH + b. CI + c. AK = a. CH + b. AI + c. BK = \frac{1}{2} (a^2 + b^2 + c^2),$$

quum in elementis geometriae demonstretur, habemus:

$$\begin{aligned} \frac{1}{2} (a^2 + b^2 + c^2) &\stackrel{(*)}{=} \frac{1}{2} [a. BH + b. CI + c. AK] \stackrel{(*)}{=} \frac{1}{2} [a. GH + b. GI + c. GK] \\ &= \Delta, \end{aligned}$$

unde, quoniam

$$\cotg A + \cotg B + \cotg C = \frac{a^2 + b^2 + c^2}{4 \Delta}$$

esse goniometria docet,

$$\cotg A' = \frac{a^2 + b^2 + c^2}{4 \Delta} = \cotg A + \cotg B + \cotg C^{(*)};$$

h. e. angulorum aequalium, ad quos ternionis quartae transversae trianguli latera secant, quantitas ita comparata est, ut cujusque cotangens angulorum A, B, C cotangentes, ad summam redactas, aequet.

Cor. 1. Facile hinc colligimus esse:

$$1) \operatorname{cosec}^2 A' = \operatorname{cosec}^2 A + \operatorname{cosec}^2 B + \operatorname{cosec}^2 C$$

$$2) \text{ Si angulorum } A, B, C \text{ unus v. c. } A \text{ recto est aequalis,}$$

$$\cotg A' = \cotg B + \cotg C = 2 \operatorname{cosec} 2 B = 2 \operatorname{cosec} 2 C = \operatorname{cosec} 2 B + \operatorname{cosec} 2 C$$

§. 23.

Triangula BGC et HGI inter se sunt similia; inde

$$a : GC :: HI : GI;$$

$$\text{ergo} \quad III = a \cdot \frac{GI}{GC} = a \cdot \sin A'$$

et hanc ob causam,

$$\begin{aligned} \Delta : \Delta HIK :: a^2 : a^2 \cdot \sin^2 A' &:: 1 : \sin^2 A' \\ &:: \operatorname{cosec}^2 A' : 1 \\ &:: \operatorname{cosec}^2 A + \operatorname{cosec}^2 B + \operatorname{cosec}^2 C : 1 \end{aligned}$$

Coroll. Itaque si utrumque triangulum est rectangulum et aequicrurum, hanc nanciscimur proportionem:

$$\Delta : \Delta HIK :: 1 + 2 \operatorname{cosec}^2 \frac{1}{2} R : 1 :: 5 : 1$$

h. e. triangulum primum ejus, quod ei inscriptum est, trianguli HIK aream quinque complexitur.

§. 24.

Propter triangulorum BGD et BAD , CGE et CBE , AGF et ACF , similitudinem sit

$$\frac{a'^2}{a''} = \frac{d}{d''}$$

similique ratione

$$\frac{b'^2}{b''} = \frac{e}{e''}, \quad \frac{c'^2}{c''} = \frac{f}{f''}$$

*) Elegantissimum hoc theorema debemus cl. Crello, qui plures, a nostra satis discrepantes, ejus demonstrationes tradidit in libro laudato.

necesse est; inde

$$\overset{(*)}{d.e.f.} : \overset{(*)}{a'.b'.c'} :: \overset{(*)}{a'.b'.c'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''}$$

h. e. parallelepipedum rectum, a tribus laterum fragmentis non contiguus factum, solidum est geometricae proportionis medium inter parallelepipida ea, quorum alterum a transversis ipsis, alterum ab earum fragmentis inferioribus oritur.

§. 25.

Eadem ratione habemus:

$$\begin{aligned} \overset{(*)}{a'} : \overset{(*)}{a'} :: \overset{(*)}{d} : \overset{(*)}{c} \\ \overset{(*)}{b'} : \overset{(*)}{f'} :: \overset{(*)}{e} : \overset{(*)}{a} \\ \overset{(*)}{c'} : \overset{(*)}{d'} :: \overset{(*)}{f} : \overset{(*)}{b}, \end{aligned}$$

ergo $\overset{(*)}{a'.b'.c'} : \overset{(*)}{d'.e'.f'} :: \overset{(*)}{d.e.f.} : a.b.c$

adeoque $\overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'} \quad (\S. 24).$

Est autem, uti cl. Crellius demonstravit:

$$\overset{(*)}{a'} = a \cdot \frac{c^2}{a^2+c^2}, \quad \overset{(*)}{b'} = b \cdot \frac{a^2}{a^2+b^2}, \quad \overset{(*)}{c'} = c \cdot \frac{b^2}{b^2+c^2};$$

proinde

$$\begin{aligned} \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \frac{a^3 \cdot b^3 \cdot c^3}{(a^2+b^2)(a^2+c^2)(b^2+c^2)} \\ \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: (a^2+b^2)(a^2+c^2)(b^2+c^2) : a^3 \cdot b^3 \cdot c^3; \end{aligned}$$

quam quidem proportionem eo potissimum consilio adtulimus, ut cum ea, quae supra (§. 13.) legitur, comparari posset; qua comparatione hac quoque proportionem dig-
nae sunt:

$$\begin{aligned} \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'} \\ \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'} \quad (\S. 14.) \\ \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'}^{**} \\ \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'} \\ \overset{(*)}{d'.e'.f'} : \overset{(*)}{d''.e''.f''} :: a.b.c : \overset{(*)}{a'.b'.c'} \quad (\S. 28.) \end{aligned}$$

** hanc proportionem esse veram, e triangularum AGF, ABD etc. similitudine facile colligitur.

§. 26.

Quodsi triangulo ABC circulus circumscribitur, cujus extremitati transversae, quae producantur, in punctis P, Q, R iterum occurrunt, ductis lineis AR, BP etc, non solum

$$AR = BP = CQ,$$

sed etiam triangula $AGQ, AGR, BGP, BGR, CGP, CGQ$ et inter sese ipsa, et triangulo primario similia esse facile adparet, est igitur:

$$AG : BG :: AQ : BP$$

$$BG : CG :: BR : CQ$$

$$CG : AG :: CP : AR$$

$$\text{ergo } AQ \cdot BR \cdot CP = AR \cdot BP \cdot CQ = \overline{AR}^3,$$

ex quo concludere licet, quae transversae in triangulo, cujus latera sunt $AR + AQ, AR + BR, AR + CP$, ita ducuntur, ut sit $a' = b' = c' = AR$, vel $a'' = b'' = c'' = AR$, has in uno puncto sese invicem omnino transire.

§. 27.

Quinta transversarum ternio, quae angulos A, B, C ita secat, ut sit $A'' = B'' = C''$, proxime ad praecedentem accedit. Primum autem hoc jam in eo cernitur, quod constructio, cujus ope lineae nostrae duci possunt, ei, quam supra (§. 20. Fig. 12) tradidimus, est plane simillima. Qui enim circuli tres ita describuntur, ut laterum duorum trianguli altero tanquam chorda, altero, eoque priori, tanquam tangente quisque utatur, hos uno eodemque, quo et ternionis nostrae transversae, puncto sese invicem transire eo, quo antea factum est, modo probatur. Deinde nunc quoque non solum angulos, ad quos transversae secantur, angulis A, B, C , singulorum singulo, aequales, sed etiam omnino esse:

$$\stackrel{(*)}{\cotg A''} = \cotg A + \cotg B + \cotg C$$

facile perspicitur; denique eadem, quam cl. Crellius secutus est, via, esse

$$\stackrel{(*)}{a'} = a \frac{a'}{a^2 + b^2}, \quad \stackrel{(*)}{b'} = b \frac{b^2}{b^2 + c^2}, \quad \stackrel{(*)}{c'} = c \frac{c^2}{a^2 + c^2}$$

$$\stackrel{(*)}{a''} = a \cdot \frac{b^2}{a^2 + b^2}, \quad \stackrel{(*)}{b''} = b \cdot \frac{c^2}{b^2 + c^2}, \quad \stackrel{(*)}{c''} = c \cdot \frac{a^2}{a^2 + c^2}$$

demonstrari potest.

§. 28.

His autem constitutis, aequationes sequentes veras esse facile intelligitur:

$$1) \overset{(\prime)}{A'} = \overset{(\prime)}{B'} = \overset{(\prime)}{C'} = \overset{(\prime)}{A''} = \overset{(\prime)}{B''} = \overset{(\prime)}{C''}$$

$$2) \overset{(\prime)}{a'}, \overset{(\prime)}{b'}, \overset{(\prime)}{c'} = \overset{(\prime)}{a''}, \overset{(\prime)}{b''}, \overset{(\prime)}{c''} = \frac{a^2, b^2, c^2}{(a^2+b^2)(a^2+c^2)(b^2+c^2)} = \overset{(\prime)}{a'}, \overset{(\prime)}{b'}, \overset{(\prime)}{c'} = \overset{(\prime)}{a''}, \overset{(\prime)}{b''}, \overset{(\prime)}{c''}$$

h. e. parallelepipeda recta, a ternis laterum fragmentis non contiguis in utraque ternione facta, invicem aequantur.

$$3) \overset{(\prime)}{d. e. f} = \overset{(\prime)}{d. e. f}, \text{ quoniam}$$

$$\overset{(\prime)}{d. e. f} : \overset{(\prime)}{a'. b'. c'} :: \sin A. \sin B. \sin C : \sin^3 A'$$

$$\overset{(\prime)}{d. e. f} : \overset{(\prime)}{a''. b''. c''} :: \sin A. \sin B. \sin C : \sin^3 A''$$

esse patet;

h. e. parallelepipeda recta a transversis utriusque ternionis facta inter se sunt aequalia.

$$4) \overset{(\prime)}{d''. e''. f''} = \overset{(\prime)}{d''}, \overset{(\prime)}{e''}, \overset{(\prime)}{f''}, \text{ quum esse oporteat:}$$

$$\overset{(\prime)}{d. e. f} : \overset{(\prime)}{a'. b'. c'} :: \overset{(\prime)}{a'. b'. c'} : \overset{(\prime)}{d''. e''. f''}$$

$$\text{et } \overset{(\prime)}{d. e. f} : \overset{(\prime)}{a''. b''. c''} :: \overset{(\prime)}{a''. b''. c''} : \overset{(\prime)}{d''. e''. f''}$$

$$5) \overset{(\prime)}{d'. e'. f'} = \overset{(\prime)}{d'}, \overset{(\prime)}{e'}, \overset{(\prime)}{f'}.$$

Si enim AD, BE, CF (Fig. 13.) sunt quartae ternionis transversae, lineae vero AH, BI, CK ad quintam referendae, has proportionales locum habere necesse est:

$$\overset{(\prime)}{d'} : b :: \sin A' : \sin A$$

$$\overset{(\prime)}{d'} : c :: \sin A'' : \sin A,$$

$$\overset{(\prime)}{d'} : \overset{(\prime)}{d'} :: b : c$$

$$\overset{(\prime)}{e'} : \overset{(\prime)}{e'} :: c : a$$

$$\overset{(\prime)}{f'} : \overset{(\prime)}{f'} :: a : b,$$

$$\text{unde, } \overset{(\prime)}{d'. e'. f'} = \overset{(\prime)}{d'. e'. f'};$$

ergo parallelepipeda recta et a superioribus et ab inferioribus transversarum fragmentis in utraque ternione nostra facta ejusdem sunt magnitudinis.

Cor. E proportione modo tradita:

$$\overset{(\prime)}{d'} : \overset{(\prime)}{d'} :: b : c,$$

in omni triangulo acquicuro fragmenta superiora duarum transversarum, quae ad quartam quintamque ternionem referuntur, et a vertice basi opposito ducuntur, inter se aequalia esse, jure colligimus.

§. 29.

Quodsi duo triangula similia ABC , et $\mathcal{H}\mathcal{B}\mathcal{C}$ ita sunt comparata, ut sit
 $d'. e'. f' = b'. e'. f'$
 eadem sibi invicem congruant necesse est. Vidimus enim, esse omnino

$$d'. e'. f' = a. b. c. \frac{\sin^3 A'}{\sin A. \sin B. \sin C}$$

$$b'. e'. f' = a. b. c. \frac{\sin^3 \mathcal{H}''}{\sin \mathcal{A}. \sin \mathcal{B}. \sin \mathcal{C}};$$

ergo, quum sit $d'. e'. f' = b'. e'. f'$ ex hyp.

$$\text{et } A' = \mathcal{H}'', \quad (\S. 28.)$$

fieri non potest, quin habeamus $a. b. c = a. b. c$

$$\text{adeoque } a = a, b = b, c = c.$$

Nam si unquam

$$a > a$$

esse posset, propter triangulorum similitudinem, et $b > b, c > c$ esse oporteret, quod quidem aequationi

$$a. b. c = a. b. c$$

plane repugnat; eadem vero de causa quum fieri nequeat, ut sit $a < a$, triangula ABC , $\mathcal{H}\mathcal{B}\mathcal{C}$ sibi congruere recte concluditur.

§. 30.

Utriusque ternionis (quartae et quintae) transversis una ductis, tria existunt triangula aequicrura, AMB , BLC , ANC , quorum areae, in unam summam collectae, primarii arcum aequant. Patet enim esse:

$$\triangle AMB = \frac{1}{2} c. MR = \frac{1}{2} c^2. \operatorname{tg} A'$$

$$\triangle BLC = \frac{1}{2} a^2. \operatorname{tg} A'$$

$$\triangle ANC = \frac{1}{2} b^2. \operatorname{tg} A';$$

ergo

$$\triangle AMB + \triangle BLC + \triangle ANC = \frac{1}{2} (a^2 + b^2 + c^2) \operatorname{tg} A' = \triangle (\S. 22.)$$

Cor. Ex quo esse colligimus:

$$\triangle CGL = \triangle AGN + \triangle BGM$$

$$\triangle CON = \triangle AOM + \triangle BOL.$$

§. 31.

Sextam, de qua dicturi sumus, transversarum ternionem adpellavimus eam, quae trianguli latera ita secat, ut sit

$$a' = c'', b' = a'', c' = b''.$$

Primum autem quum ex elementis satis constet, latera trianguli ab his transversis iisdem punctis secari, quibus circulus, triangulo inscriptus, ipsa tangit, quisque, quid ternionis nostrae transversas ducturo faciendum sit, facile videt. Deinde non minus adparet, esse omnino:

$$\overset{(\gamma)}{a'} = \overset{(\gamma)}{c''} = \frac{1}{2} (a-b+c); \quad \overset{(\gamma)}{b'} = \overset{(\gamma)}{a''} = \frac{1}{2} (a+b-c); \quad \overset{(\gamma)}{c'} = \overset{(\gamma)}{b''} = \frac{1}{2} (-a+b+c);$$

ex quo cogitur, esse:

$$a', b', c' = a'', b'', c'' = \frac{1}{2} (-a+b+c) (a-b+c) (a+b-c) = \frac{2 \Delta^2}{a+b+c} \\ = r. \Delta$$

h. e. parallelepipedum rectum, a tribus laterum fragmentis non contiguis factum, aequale est prismati ei, cujus basis triangulum ipsum, altitudo autem circuli interioris radium aequat.

§. 32.

Transversarum finibus *D, E, F*, (Fig. 14.) inter se junctis, quod fit triangulum, ita esse comparatum, ut sit

$$r. \Delta = 2 R. \Delta DEF,$$

quum cl. Feuerbachius demonstraverit ¹⁾, hinc esse

$$a' \overset{(\gamma)}{b'} c' = a'' \overset{(\gamma)}{b''} c'' = 2 R. \Delta DEF$$

sequitur; h. e. eadem illa, quae modo memoravimus, parallelepipeda recta, prismati aequantur ei, cujus basis est triangulum primario inscriptum, altitudo autem exterioris circuli diametris.

§. 33.

Quoniam omnino est:

$$(-a+b+c) (a-b+c) + (-a+b+c) (a+b-c) + (a-b+c) (a+b-c) = a (-a+b+c) \\ + b (a-b+c) + c (a+b-c),$$

hauc nunciscimus aequationem:

$$a', b' + a', c' + b', c' = a'', b'' + a'', c'' + b'', c'' = \\ \frac{1}{2} (-a+b+c) (a-b+c) + \frac{1}{2} (-a+b+c) (a+b-c) + \frac{1}{2} (a-b+c) (a+b-c) =$$

¹⁾ in I. L. §. 8.

$$\frac{1}{2} [a(-a+b+c) + b(a-b+c) + c(a+b-c)] = \frac{1}{2} [a c' + b a' + c b']$$

h. e. rectangulorum a binis laterum partibus non contiguis effectorum summa dimidiam eorum summam aequat, quorum singulum quodvis a trianguli laterum uno et prioris parte huic non adjacente orta sunt.

§. 34.

Non minus hanc aequationem

$$(-a+b+c)(a-b+c) + (-a+b+c)(a+b-c) + (a-b+c)(a+b-c) = 2(ab+ac+bc) - (a^2 + b^2 + c^2)$$

veram esse apparet; huic autem colligimus:

$$a' b' + a' c' + b' c' = a'' b'' + a'' c'' + b'' c'' = r(r' + r'' + r''')$$

h. e. rectangulorum a binis laterum partibus non contiguis factorum summa rectangulum id aequat, quod ab interioris circuli radio et reliquorum, trianguli latera contingentium, circulorum radiis in unam summam collectis ortum est.

§. 35.

Fieri quum nequeat, quin sit

$$a(a-b+c) + b(a+b-c) + c(-a+b+c) = a(a+b-c) + b(-a+b+c) + c(a-b+c) = a^2 + b^2 + c^2,$$

sit etiam necesse est

$$a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' = \frac{1}{2}(a^2 + b^2 + c^2)$$

h. e. rectangula, quorum cuique singulo singulum trianguli latus alterumque ipsius fragmentum sunt latera, si in unam summam colliguntur, rectangulorum ab iisdem lateribus singulis et altero cuiusque fragmento factorum summam aequant.

Cor. Quum per se satis appareat, esse

$$a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' = \frac{1}{2}(a^2 + b^2 + c^2)$$

nec minus ex propositione, in elementis obvia, cujus jam supra (§. 22.) mentionem fecimus,

$$a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' = \frac{1}{2}(a^2 + b^2 + c^2),$$

omnino esse videmus

$$a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' = a, a' + b, b' + c, c' =$$

$$a, a'' + b, b'' + c, c'' = a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' =$$

$$a, a' + b, b' + c, c' = a, a'' + b, b'' + c, c'' \quad (\S. 38.)$$

^(*) cf. Feuerbachius in l. 1. §. 6.

§. 36.

Unusquisque, harum rerum cognitionis non plane expers, facile intelligit, esse
 $abc - a(-a+b+c)^2 - b(a-b+c)^2 - c(a+b-c)^2 = (-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c)$;
 quam ob rem habemus

$$ac^2 + b \cdot a^2 + c \cdot b^2 = abc - \frac{1}{4}(-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c) \\ = 4R\Delta - \frac{4\Delta^2}{a+b+c} = (2R-r)2\Delta$$

h. e. parallelepipedum rectum, quorum cuique singulo singulorum trianguli latus est altitudo, basis vero quadratum super lateris prioris fragmento non vicino constructum, si ad summam rediguntur, prismati aequalia sunt illi, cujus basis trianguli ipsius aream his complectitur, altitudo autem lineam eam aequat, qua diametrum exterioris circuli radii interioris excedit.

Cor. His demonstratis, facile perspicitur, esse

$$ac^2 + b \cdot a^2 + c \cdot b^2 + 2a' \cdot b' \cdot c' + 2 = a \cdot b''^2 + b \cdot c''^2 + c \cdot a''^2 + a'' \cdot b'' \cdot c'' = 4R \cdot \Delta = a \cdot b \cdot c$$

§. 37.

Quemadmodum circulus DEF (Fig. 14.) triangulo primario inscriptus est, ita triangulum DEF circulo DEF; sit igitur

$$DE \cdot DF \cdot EF = 4r \Delta$$

necesse est, eamque ob causam

$$DE \cdot DF \cdot EF = 4a' \cdot b' \cdot c' \quad (\S. 31.)$$

h. e. parallelepipedum, a lineis transversarum fines iungentibus ortum, parallelepipedum a tribus laterum fragmentis non contiguis facti quadruplum aequat.

§. 38.

Septima, quae jam nobis relinquitur, transversarum ternio, ita comparata, ut sit

$$a' = b'', \quad b' = c'', \quad c' = a'',$$

artissime cum praecedenti cohaeret. Facile enim perspicitur, esse

$$a' = \frac{1}{2}(a+b-c), \quad b' = \frac{1}{2}(-a+b+c), \quad c' = \frac{1}{2}(a-b+c)$$

et hanc ob causam

$$a' = a'', \quad b' = b'', \quad c' = c''$$

h. e. altera harum ternionum in alteram mutatur cujusque lateris fragmentis inter se permutatis. Itaque huic ternioni tractandae immorari non opus est.

D

§. 39.

Jam vero addere sit nobis licitum aliam propositionem, quae lineas transversas, in eodem puncto sese transeuntes spectat.

Quodsi a trianguli cujusdam verticibus A, B, C (Fig. 15.), lineae AI, AK, HB, BK, CH, CI ita ducuntur, ut sit

$$\angle BAK = \angle CAI; \angle ABK = \angle CBH; \angle BCH = \angle ACI,$$

lineae AH, BI, CK eodem puncto invicem secantur necesse est.

Patet enim esse:

$$\begin{aligned} AI : IE &:: \sin AEI : \sin \varphi \\ IE : CI &:: \sin q'' : \sin IEC \\ CH : HD &:: \sin CDH : \sin q'' \\ HD : BH &:: \sin q' : \sin EDH \\ BK : FK &:: \sin BFK : \sin q' \\ FK : AK &:: \sin \varphi : \sin AFK, \end{aligned}$$

ergo

$$AI \cdot BK \cdot CH = AK \cdot BH \cdot CI.$$

Simili autem ratione habemus:

$$\begin{aligned} BI : CI &:: \sin (C + q'') : \sin B' \\ AI : BI &:: \sin E'' : \sin (A + q) \\ CH : AH &:: \sin A'' : \sin (C + q'') \\ AH : BH &:: \sin (B + q') : \sin A' \\ CK : AK &:: \sin (A + q) : \sin C' \\ BK : CK &:: \sin C'' : \sin (B + q'), \end{aligned}$$

ergo

$$AI \cdot BK \cdot CH : AK \cdot BH \cdot CI :: \sin A'' \cdot \sin B'' \cdot \sin C'' : \sin A' \cdot \sin B' \cdot \sin C'$$

adeoque, quum sit

$$AI \cdot BK \cdot CH = AK \cdot BH \cdot CI,$$

$$\sin A' \cdot \sin B' \cdot \sin C' = \sin A'' \cdot \sin B'' \cdot \sin C'';$$

transversae AH, BI, CK igitur idem punctum transeant necesse est (§. 3. Cor.).

Schol. Enunciationem nostram non minus tum quoque se recte habere, cum lineae AI, AK etc. ab interiori trianguli laterum parte ducantur, ipsa demonstrationis natura luculenter docet.

Coroll. 1. Quum anguli, φ, q', q'' arbitrariae sint magnitudinis, omnino fieri posse patet, ut sit

$$\varphi + \frac{1}{2}A = q' + \frac{1}{2}B = q'' + \frac{1}{2}C = 90^\circ;$$

deinde vero binas lineas $AI, AK; BH, BK$ et CH, CI unam rectam efficere, vel triangulum HIK existere, per se apparet.

Ex iis autem, quae sumimus,

et hanc ob causam

$$\varphi + \varphi' + \varphi'' = 2R$$

esse sequitur. Præterea est

$$\varphi + \varphi' + K = \varphi + \varphi'' + I = \varphi' + \varphi'' + H = 2R,$$

unde

$$\varphi = H, \varphi' = I, \varphi'' = K,$$

ideoque quadrangula $ABHI$, $ACHK$, et $BCIK$ ita esse comparata, ut circuli illi circumscribi possint, colligimus. Ex quo cogitur, esse

$$\angle CAH = \angle HKC = \angle BIC = \angle BAH = \frac{1}{2} A;$$

$$\text{ergo } \angle HAK = \angle HAI = 90^\circ \text{ similique ratione}$$

$$\angle IBH = \angle IBK = \angle KCH = \angle KCI;$$

h. e. transversae ad angulos rectos trianguli HIK lateribus occurrunt.

Coroll. 2. Quum nihil plane intersit, utrum triangulorum ABC , HIK tanquam primum et primigenium spectetur, sponte nobis hinc prodit hoc theorema: in omni triangulo acutiangulo punctum illud, quo perpendiculara a verticibus ad latera demissa secantur, centrum est ejus circuli, qui triangulo, quod perpendicularorum finibus inter se junctis extitit, inscribi potest.

Plura alia ejus modi hic proferri possent, sed non adtinet in his rebus tractandis, quae satis notae sunt, perdere tempus.

Cor. Angulos, ad quos transversae sese transeunt, angulis φ , φ' , φ'' , singulum singulo, nunc aequales esse patet.

Sectio commentationis secunda.

De lineis transversis, generatim spectatis.

§. 40.

Redeamus jam eo, unde egressi sumus, ad illud scilicet transversarum genus, quod ita comparatum est, ut singulae cujusque ternionis lineae non idem punctum una transeant, sed triangulum quoddam efficiant.

Primum autem, ejusmodi triangulum HIK (Fig. 17 et 18.) primario esse simile, ubi sit

$$\text{aut } A' = B' = C'$$

$$\text{aut } A'' = B'' = C''$$

facili negotio intelligitur; nec minus id adparet, aream hujus trianguli, primario simili, pro diversa anguli A' vel A'' magnitudine fieri diversam, vel, quod geometrae dicunt, illam trianguli aream anguli A' vel A'' esse functionem. Cujus quidem functionis formam paullo accuratius explorare jam studeamus.

Est autem

$$\triangle ABH = \frac{1}{2} c \cdot AH \cdot \sin A'$$

et $AH : c :: \sin (B - A') : \sin B,$

$$\text{unde } \triangle AHB = \frac{1}{2} c^2 \cdot \frac{\sin (B - A') \cdot \sin A'}{\sin B}.$$

Simili ei, quam modo inivimus, via praeterea has aequationes nanciscimur:

$$\triangle AIC = \frac{1}{2} b^2 \cdot \frac{\sin (A - A') \cdot \sin A'}{\sin A}$$

$$\triangle BCK = \frac{1}{2} a^2 \cdot \frac{\sin (C - A') \cdot \sin A'}{\sin C},$$

ergo, quum

$$\triangle HIK = \triangle - \triangle ABH - \triangle AIC - \triangle BCK$$

esse pateat,

$$\begin{aligned} \triangle GHI &= \triangle - \frac{1}{2} a^2 \cdot \frac{\sin A' \cdot \sin (C - A')}{\sin C} - \frac{1}{2} b^2 \cdot \frac{\sin A' \cdot \sin (A - A')}{\sin A} - \frac{1}{2} c^2 \cdot \frac{\sin A' \cdot \sin (B - A')}{\sin B} \\ &= \triangle - \frac{1}{2} \sin A' \left[a^2 (\cos A' - \sin A' \cdot \cotg C) + b^2 (\cos A' - \sin A' \cdot \cotg A) - \right. \\ &\quad \left. - c^2 (\cos A' - \sin A' \cdot \cotg B) \right] \\ &= \triangle - \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[a^2 (\cotg A' - \cotg C) + b^2 (\cotg A' - \cotg A) + c^2 (\cotg A' - \cotg B) \right] \\ &= \triangle - \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[(a^2 + b^2 + c^2) (\cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C) + a^2 (\cotg A + \cotg B) \right. \\ &\quad \left. + b^2 (\cotg B + \cotg C) + c^2 (\cotg A + \cotg C) \right]. \end{aligned}$$

§. 41.

In omni triangulo sit

$$a^2 (\cotg A + \cotg B) + b^2 (\cotg B + \cotg C) + c^2 (\cotg A + \cotg C) = \frac{ab}{\sin C} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{bc}{\sin A}$$

necesse est.

Habemus enim

$$\begin{aligned} a^2 (\cotg A + \cotg B) + b^2 (\cotg B + \cotg C) + c^2 (\cotg A + \cotg C) &= \\ a^2 \left[\frac{\cos A}{\sin A} + \frac{\cos B}{\sin B} \right] + b^2 \left[\frac{\cos B}{\sin B} + \frac{\cos C}{\sin C} \right] + c^2 \left[\frac{\cos A}{\sin A} + \frac{\cos C}{\sin C} \right] &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 a^2 \cdot \frac{\sin(A+B)}{\sin A \sin B} + b^2 \cdot \frac{\sin(B+C)}{\sin B \sin C} + c^2 \cdot \frac{\sin(A+C)}{\sin A \sin C} = \\
 a^2 \cdot \frac{\sin C}{\sin A \sin B} + b^2 \cdot \frac{\sin A}{\sin B \sin C} + c^2 \cdot \frac{\sin B}{\sin A \sin C} = \\
 \frac{ac}{\sin B} + \frac{\sin C}{ab} + \frac{bc}{\sin A}.
 \end{aligned}$$

Hinc autem colligimus, verum esse hanc aequationem:

$$\Delta HIK = \Delta - \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[(a^2 + b^2 + c^2) (\cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C) + \frac{\sin C}{ab} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{\sin A}{bc} \right] \quad (l. 40.)$$

§. 42.

Angulis A' , B' , C' , vel A'' , B'' , C'' ita comparatis, ut transversae idem punctum una transeant, quum area trianguli HIK plane evanescat, hanc existere aequationem, apertum est:

$$\Delta - \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[(a^2 + b^2 + c^2) (\cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C) + \frac{ab}{\sin C} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{bc}{\sin A} \right] = 0;$$

inde

$$\Delta = \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[(a^2 + b^2 + c^2) (\cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C) + \frac{ab}{\sin C} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{bc}{\sin A} \right],$$

et, quum sit

$$\Delta = \frac{1}{2} \left[\frac{ab}{\sin C} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{bc}{\sin A} \right] \sin^2 A'$$

$$\frac{1}{2} \sin^2 A' (a^2 + b^2 + c^2) (\cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C) = 0.$$

Nunquam autem fieri potest, ut sit

$$\begin{aligned}
 \text{aut } \sin^2 A' &= 0 \\
 \text{aut } a^2 + b^2 + c^2 &= 0,
 \end{aligned}$$

^{*)} patet nimirum, esse:

$$\Delta = \Delta AGB + \Delta BGC + \Delta AGC \quad (\text{Fig. 9.})$$

$$= \frac{1}{2} \sin A' [c \cdot AG + a \cdot BG + b \cdot CG] = \frac{1}{2} \sin^2 A' \left[\frac{ab}{\sin C} + \frac{ac}{\sin B} + \frac{bc}{\sin A} \right],$$

$$\text{quoniam habemus: } AG = b \frac{\sin A'}{\sin A}; \quad BG = c \frac{\sin A'}{\sin B};$$

$$CG = a \frac{\sin A'}{\sin C}$$

itaque vera sit haec aequatio

$$\begin{aligned} & \cotg A' - \cotg A - \cotg B - \cotg C = 0; \\ & \text{vel } \cotg A' = \cotg A + \cotg B + \cotg C \end{aligned}$$

necesse est; iterum igitur hic nobis offertur theorema illud elegantissimum, quod jam supra (§. 22.) alia via demonstravimus.

§. 43.

Quodsi ducuntur in quopiam triangulo (Fig. 17.) praeter quartae ternionis transversas AD' , BE' , CF' , simul et aliae AD , BE , CF , non unum quidem punctum una transeuntes, sed ita comparatae, ut sit $A' = B' = C'$, illos quoque angulos, ad quos altera alteri ternioni occurrit, DAD' , EBE' , FCF' invicem aequari per se satis apparet. Ex quo trianguli HIK aream tanquam functionem non minus anguli DAD , quam BAD spectari posse, concludamus licet.

Itaque, quia multum commodi nobis inde redundabit, hanc functionem diligentius investigemus.

Quod vero ut facilius fieri possit, pulcherrimi cujusdam theorematism antea mentionem facere expedit. Nimirum si dato quopiam triangulo ABC , (Fig. 19.) aliud HIK huic simile eo, quo antea memoravimus, modo oritur, lineas quartae ternionis transversas in utroque triangulo ductas idem punctum G una transire necesse est.

Transversas enim IL , HM , KN , in triangulo HIK ita ductas, ut punctum G , quo quartae ternionis transversae in triangulo primario ductae invicem secantur, transeant, semper ita comparatas esse, ut sit

$$< IIL = < KHM = < IKN = A', \quad (*)$$

facile demonstrari potest.

Nam ex ipsa constructione

$$< HAG = < HBG$$

esse sequitur; ergo quadrangulo $ABHG$ circulus circumscribi potest; quare sit

$$< KIIM = BAG = A' \quad (*)$$

$$\text{similique ratione } < IKN = < CBG = A' \quad (*)$$

$$< IIL = < ACG = A' \quad (*)$$

necesse est ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Cl. Crellius, cui et hoc theorema debemus, demonstrationem ejus, a nostra plane diversam, tradidit in l. I. p. 52. sq.

Cor. Quo quidem theoremate alia (§. 21.) nobis ostenditur via, qua infinita multitudo triangulorum, dato cuiuspiam similium, et uni puncto tanquam communi centro circumjacentium, construi possit.

§. 44.

His demonstratis, quomodo trianguli HIK area ex anguli DAD' , quem litera φ significabimus, quantitate pendeat, explorare licet.

In triangulo AGI sit

$$AG : GI :: \sin A' : \sin \varphi$$

necesse est; inde, quum habeamus

$$AG = b. \frac{\sin A'}{\sin A} \text{ et } GI = KI. \frac{\sin A'}{\sin A},$$

$$AG : GI :: b : KI :: \sin A' : \sin \varphi,$$

eamque ob rem

$$\Delta : \Delta HIK :: b^2 : KI^2 :: \sin^2 A' : \sin^2 \varphi,$$

$$\text{ergo} \quad \Delta HIK = \frac{\sin^2 \varphi}{\sin^2 A'} \Delta;$$

quae quidem aequatio propter miram, qua delectamur, simplicitatem, illi, quam antea (§. 41.) evolvimus, longe est praeferenda.

§. 45.

Jam vero, quae sequantur ex aequatione nostra, videamus.

- 1) Trianguli HIK area maxima tum efficitur, cum $\sin^2 \varphi$ est maximum, ergo angulo φ explente 90 gradus, h. e. omnium triangulorum innumerabilium, et inter se ipsa, et primario similium, maximum est illud, quod fit a transversis, quae quartae ternionis lineas ad angulos rectos secant.
- 2) Pari modo area trianguli fit minima, cum $\sin^2 \varphi$ est minimum, ergo cum est $\varphi = 0$; quod quidem per se clarum atque apertum est; nam tum transversae punctum G una transeunt, eamque ob causam area trianguli plane evanescit.
- 3) Nec minus aequatio nostra docet, aream trianguli HIK areae primarii aequalem fieri, si sit

$$\sin^2 \varphi = \sin^2 A',$$

ergo $\varphi = A'$.

Per se autem, rem sic se habere, apparet, si transversae ab eadem quartae terminionis linearum parte ducantur, a qua anguli aequales A' , B' , C' sunt spti; triangula enim tum se invicem tegant necesse est. Quod quidem fieri nequit, si transversae ab altera parte ductae sunt; attamen area trianguli, nunc ab iis facti, eadem, quae prioris, est; itaque jure hinc colligimus: transversas ita ductas, ut trianguli lateribus ad angulos occurrant, quorum quisque anguli A' est duplex, triangulum primario congruum efficere.

- 4) quae transversae trianguli lateribus ad perpendicularia normatae insistant, hanc praebent aequationem:

$$\sin \varphi = \cos A',$$

inde

$$\begin{aligned} \Delta HIK &= \frac{\cos^2 A'}{\sin^2 A'} \Delta = \cotg^2 A' \Delta \\ &= (\cotg A + \cotg B + \cotg C)^2 \Delta \\ &= 2 \Delta + (\cotg^2 A + \cotg^2 B + \cotg^2 C) \Delta \end{aligned}$$

- 5) Triangulum HIK maximum fieri, si sit

$$\varphi = 90^\circ,$$

jam supra diximus; tunc vero aequatio nostra in hanc mutatur:

$$\begin{aligned} \Delta HIK &= \frac{1}{\sin^2 A'} \Delta = \operatorname{cosec}^2 A' \Delta \\ &= (1 + \cotg^2 A') \Delta \end{aligned}$$

h. e. triangulum illud, quod est omnium, quae hoc modo fieri possunt, maximum, areas eorum complectitur, quorum alterum ipsum est primarium, alterum a transversis, hujus latera ad angulos rectos secantibus, ortum est.

- 6) Quodsi est

$$\begin{aligned} \varphi &= 30^\circ, \\ \sin^2 \varphi &= \frac{1}{4} \end{aligned}$$

esse constat; ergo

$$\Delta GHI = \frac{1}{4} \operatorname{cosec}^2 A' \Delta$$

h. e. aream ejus trianguli, quod a transversis, ad angulos 30° graduum quartae terminionis lineis occurrentibus, effectum est, maximum illud triangulum quater complectitur.

- 7) Quod vero triangulum LMN , circulorum, quorum ope quartae ternionis lineas duximus, centris inter se junctis, oritur, quartam (Fig. 27.) maximi illius efficere partem, demonstrari potest. Quum enim non solum sit angulus $GAK = 90^\circ$, sed etiam puncta G , R in circuitu sint sita (est enim $AGC + AKC = 2R$), linea GK centrum M transeat necesse est; habemus igitur:

$$LM : IK :: GM : GK :: 1 : 2$$

et hanc ob causam

$$\Delta HIK = 4 \Delta LMN$$

Itaque triangulo LMN illud, quod sit a transversis, quae quartae ternionis lineas ad angulos 30 graduum secant, aequari videmus.

- 8) Ponamus esse $\varphi = 45^\circ$;
tum fieri $\sin^2 \varphi = \frac{1}{2}$
goniometria docet; ergo nunc

$$\Delta HIK = \frac{1}{2} \operatorname{cosec}^2 A' \Delta$$

- b. e. transversae cae, quae quartae ternionis lineas ad angulos 45 graduum transeunt, triangulum, cujus area dimidiam maximi illius efficit partem, constituunt.

- 9) Tribuatur jam angulo φ ea magnitudo, qua sit $= \frac{1}{2} R$; patet nunc esse
 $\sin^2 \varphi = \frac{1}{2}$

et hanc ob rem

$$\Delta GHI = \frac{1}{2} \operatorname{cosec}^2 A' \Delta$$

- b. e. si transversae ita ducuntur, ut anguli, ad quos quartae ternionis transversas secant, sint 60 graduum, triangulum, quod existit, tres quartas areae maximi illius continet.

- 10) Triangulum illud HIK , (Fig. 10.) quod perpendicularis a puncto G in latera primarii demissis eorumque finibus inter se junctis oritur, esse

$$= \frac{\Delta}{\operatorname{cosec}^2 A'} \quad (*)$$

quum jam supra (§. 21.) demonstratum sit, hinc primarium esse geometricae proportionis medium inter hoc et maximum illud colligimus.

Quibus quidem diversis triangulis similibus ita significatis, ut signo Δ numerum adponamus, secundum quem triangulum ipsum modo percensuimus, hae nobis aequationes offeruntur.

$$1) \Delta^{(1)} = \Delta^{(1)}$$

$$2) \Delta^{(1)} = \Delta^{(2)} + \Delta^{(1)} = \Delta^{(2)} + \Delta^{(1)}$$

$$3) \Delta^{(1)} = 4\Delta^{(2)} = 4\Delta^{(2)} = \Delta^{(2)} + \Delta^{(2)}$$

E

$$4) \overset{\circ}{\Delta} = 2 \overset{\circ}{\Delta} = \overset{\circ}{\Delta} + \overset{\circ}{\Delta} = \overset{\circ}{\Delta} + \overset{\circ}{\Delta}$$

$$5) \Delta^* = \overset{\circ}{\Delta} \cdot \overset{\circ}{\Delta}$$

Scholion. Omnibus iis, quae modo traditae sunt, proprietatibus, quartam et quintam ternionem convenire, tam facile perspicitur, ut explicandae huic rei immorari non opus sit.

§. 46.

Quemadmodum autem triangula, ab iis transversis facta, quarum quaevis uni alterive laterum, angulum, a cuius vertice ducta est, intercipientium, ad ejusdem magnitudinis angulum occurrit, omnia primario sunt similia, ita idem fiat necesse est, si transversae latera opposita (vel ipsa vel producta) ad ejusmodi angulos transeunt. Nam triangulum v. c. *HIK* (Fig. 20.) primario *ABC* simile esse, si sint anguli *ADC*, *BEA* et *CFB* inter se aequales, facile intelligitur; nec minus, trianguli *HIK* aream ex quantitate anguli *ADC* pendere, patet.

Sed nunc quoque disquisitioni, de hujus functionis forma instituendae, hand parum expedit, non ipsum angulum *ADC*, sed eum *DAD'*, ad quem eadem transversa perpendiculo *AD'* occurrit, quemque in sequentibus litera *q'* significabimus, tanquam eam quantitatem spectari, quae areae trianguli *HIK* determinandae inserviat.

Quod quidem fieri omnino posse jam ex eo clucet, quod angulus *q'* anguli *ADC* est complementum, et hanc ob causam certa quantitate huic attributa, illius magnitudo arbitraria esse nequit.

§. 47.

Priusquam vero rem ipsam aggrediamur, aliam propositionem, quae in exploranda functionis nostrae forma subsidio nobis erit, proferre liceat. Omnia nimirum illa triangula, et inter se, et primario similia, quae eo, quo diximus, modo existunt, ita sunt comparata, ut punctum *G*, in quo perpendicula, a verticibus in latera primarii demissa, sese transeunt, circuli, singulo cuique circumscribendi, sit centrum.

Demissis enim perpendiculis *GL*, *GM*, *GN*, ductisque lineis *GH*, *GI*, *GK*, *LN*, quadrangulis *AGCI*, *BF'GL*, et *HNGL* circumscribi posse circulos patet; sit ergo necesse est:

$$\angle AIG = \angle ACG = \angle ABG = \angle NLG = \angle NHG$$

et hanc ob causam

$$\triangle GNH \cong \triangle GNI;$$

$$\text{ergo } GH = GI, \text{ similique ratione}$$

$$GK = GL;$$

quare *G* est centrum circuli triangulo *HIK* circumscribendi.

Propositionem vero nostram, cujuscunque sit magnitudinis angulus φ' , valere per se satis adparet.

§. 48.

Jam investigare licet, quomodo trianguli HIK area anguli φ' magnitudini sit obnoxia.

Nunquam fieri potest (Fig. 20.), quin sit

$$AG : GI :: \sin AIG : \sin \varphi'$$

$$AG : c :: \cos A : \sin C$$

et, quoniam GI radium circuli, qui triangulo HIK circumscribi potest, esse cognovimus,

$$GI = \frac{KI}{2 \sin C}$$

$$\angle AIG = \frac{1}{2} (-A + B + C),$$

ergo

$$c : \frac{\cos A}{\sin C} :: \frac{KI}{2 \sin C} :: \sin \frac{1}{2} (-A + B + C) : \sin \varphi'$$

$$c : KI :: \frac{\sin \frac{1}{2} (-A + B + C)}{\cos A} : 2 \sin \varphi'$$

$$c^2 : KI^2 :: \left(\frac{\sin \frac{1}{2} (-A + B + C)}{\cos A} \right)^2 : 4 \sin^2 \varphi'.$$

$$\text{Est autem } \frac{1}{2} (-A + B + C) + A = \frac{1}{2} (A + B + C) = 90^\circ,$$

$$\text{ergo } \sin \frac{1}{2} (-A + B + C) = \cos A,$$

unde

$$\Delta : \Delta HIK :: c^2 : KI^2 :: 1 : 4 \sin^2 \varphi'$$

$$\text{vel } \Delta HIK = 4 \sin^2 \varphi' \Delta;$$

simplicissimam ergo functionis nostrae esse formam videmus.

§. 49.

Quae quidem aequatio haec theorematum nobis praebeat:

- 1) Area trianguli HIK sit maxima, si $\sin^2 \varphi'$ habemus maximum, ergo si $\varphi' = 90^\circ$;
- h. e. omnium triangulorum, quae hoc modo existere possunt, maximum est illud, cujus latera tertiae ternionis lineas ad angulos rectos secant, vel quod idem est, lateribus primarii oppositis sunt parallela.
- 2) Ipsum hoc triangulum maximum primarii aream quater complectitur; est enim nunc $\sin^2 \varphi' = 1$, et hanc ob causam
$$\Delta HIK = 4 \Delta$$
- 3) Eodem modo area trianguli HIK et $\sin^2 \varphi'$ una efficiuntur minima; ergo si est $\varphi' = 0$

quod quidem satis apertum. Scimus enim perpendiculara a verticibus in latera demissa in uno puncto sese transire.

4) Jam ponamus, esse

$$\varphi' = 30^\circ;$$

quoniam autem tum

$$4 \sin^2 \varphi' = 1$$

esse constat, hanc aequationem nanciscimur:

$$\Delta HIK = \Delta$$

h. e. quae transversae ita ducuntur, ut tertiae ternionis lineas ad angulos 30 graduum, vel quod idem valet, latera primarii opposita ad angulos 60 graduum transeant, triangulum primario congruum efficiunt.

5) Quodsi esse

$$\varphi' = 45^\circ$$

sumitur, est

$$\sin^2 \varphi' = 2$$

$$\text{ergo } \Delta HIK = 2 \Delta$$

h. e. si transversae ita ducuntur, ut tertiae ternionis lineis, vel lateribus primarii oppositis ad angulos 45 graduum occurrant, triangulum ab iis factum, duplum primarii aequat.

6) Jam sit

$$\varphi' = 60^\circ;$$

constat autem, tum esse

$$4 \sin^2 \varphi' = 3$$

eamque ob causam

$$\Delta HIK = 3 \Delta$$

h. e. ut triangulum, quod primarii sit triplum, existat, lineae transversae ternionis tertiae lineas ad angulos 60 graduum, vel, quod idem est, latera primarii opposita ad angulos 30 graduum secant necesse est.

7) Quodsi angulum φ' angulo BAD' vel A' aequari ponimus, sequitur, esse

$$\sin^2 \varphi' = \cos^2 B$$

$$\text{et } \Delta HIK = 4 \cos^2 B \cdot \Delta$$

Sunt autem trianguula ABC , et $BD'E'$ inter se similia,

ergo

$$\begin{aligned} \Delta BD'E' : \Delta &:: \overline{BD'}^2 : c^2 \\ &:: c^2 \cdot \cos^2 B : c^2 \\ &:: \cos^2 B : 1, \end{aligned}$$

unde colligimus, nunc esse

$$\Delta HIK = 4 \Delta BD'E'$$

Simili plane modo nanciscimur,

$$8) \text{ si est } \varphi' = B'$$

$$\triangle HIK = 4 \triangle CD'E'$$

et

$$9) \text{ si } \varphi' = C'$$

esse sumitur,

$$\triangle HIK = 4 \triangle AEF'.$$

- 10) Itaque si in triangulis $BD'F'$, $CD'E'$, AEF' transversae eae ducuntur, quae lateribus oppositis sunt parallelae, triangula ab iis facta congrua sunt triangula, (si singulum singulo compares), quae efficiuntur a tribus transversarum terminibus, in triangulo primario ita ductis, ut sit primum $\sin \varphi' = \cos B$, deinde $\sin \varphi' = \cos C$, denique $\sin \varphi' = \cos A$.

Si nunc brevitatís caussa singula haec triangula et inter se, et primario similia signo \triangle ita exprimuntur, ut huic supponatur is numerus, secundum quem ipsum, quod innuimus, triangulum, percensuimus, praeterea autem

$$\triangle BD'F' = \triangle', \triangle CD'E' = \triangle'', \text{ et } \triangle AEF' = \triangle'''$$

esse ponitur, hae nobis aequationes procedunt:

$$1) \frac{\triangle}{(\triangle')} = 4 \frac{\triangle}{(\triangle')} = 4 \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$2) \frac{\triangle}{(\triangle')} = \triangle$$

$$3) \frac{\triangle}{(\triangle')} = 2 \frac{\triangle}{(\triangle')} = 2 \frac{\triangle}{(\triangle')} = \frac{1}{2} \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$4) \frac{\triangle}{(\triangle')} = 3 \frac{\triangle}{(\triangle')} = 3 \frac{\triangle}{(\triangle')} = \frac{1}{3} \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$5) \frac{\triangle}{(\triangle')} + \frac{\triangle}{(\triangle')} = 2 \frac{\triangle}{(\triangle')} = \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$6) \frac{\triangle'}{(\triangle')} = \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$7) \frac{\triangle''}{(\triangle')} = \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

$$8) \frac{\triangle'''}{(\triangle')} = \frac{\triangle}{(\triangle')}$$

Sectio commentationis tertia.

De circulorum, quibus cum exteriori et interiori trianguli circulo necessitudo quaedam est, proprietatibus.

§. 50.

Circulis illis, quorum ope quartae et quintae ternionis transversas duximus, nec minus aliis quibusdam, prope ad hos accedentibus, plures, praesertim si eos cum circulo et exteriori et interiori compares, quum sint proprietates, omnino, ut nobis videtur, dignae, quae memorentur, breviter nunc eas exponere placet. Brevitatis autem causa horum quoque diversae distinguendae sunt nobis terniones. Primam et secundam ipsos illos circulos complecti volumus, qui supra ad ducendas quartae et quintae ternionis transversas erant nobis subsidio.

Cujusque ternionis radios literis R' , R'' , R''' significabimus, ita quidem, ut R' ejus circuli sit radius, qui fines B et C primi lateris a transit etc.

§. 51.

Ex ipsa circulorum constructione, esse (Fig. 21.)

$$\frac{1}{2} a = R' \cos HCL,$$

sequitur; inde

$$2 R' = \frac{a}{\sin C}$$

et simili ratione

$$2 R'' = \frac{b}{\sin A}$$

$$2 R''' = \frac{c}{\sin B},$$

ergo
$$8 R' R'' R''' = \frac{a \cdot b \cdot c}{\sin A \cdot \sin B \cdot \sin C} = \left(\frac{a}{\sin A} \right)^3 = 8 R'^3,$$

unde

$$R' R'' R''' = R'^3$$

h. e. parallelepipedum rectum, a primae ternionis radiis factum, radii majoris ¹⁾ cubum aequat.

§. 52.

Item ex secundae ternionis circulorum constructione habemus (Fig. 22.):

¹⁾ Brevitatis gratia in sequentibus radium circuli exterioris radium majorem adpellabimus, interioris autem radium minorem.

$$\frac{1}{2} a = R' \cos HBL,$$

$$\text{unde } 2 R' = \frac{a}{\sin B}$$

eademque ratione

$$2 R'' = \frac{b}{\sin C}$$

$$\text{et } 2 R''' = \frac{c}{\sin A},$$

$$\text{ergo } 8 R' R'' R''' = \frac{a \cdot b \cdot c}{\sin A \cdot \sin B \cdot \sin C} = 8 R^3$$

$$\text{et } R' R'' R''' = R^3$$

h. e. parallelepipedum rectum, a secundae ternionis radiis factum, radii majoris cubum aequat.

Cor. Facile hinc colligimus, esse

$$R' R'' R''' = R' R'' R'''$$

h. e. parallelepipeda a primae et secundae ternionis radiis facta inter se sunt aequalia.

§. 53.

Lineis *HL*, *IM*, *KN* ita productis, ut centrum *O* circuli exterioris transeant, ductisque radiis *AO*, *BO*, *CO*, existunt triangula *AOK*, *BOH*, *COI*, non solum inter se ipsa sed etiam primario similia; locum igitur habeant necesse est hae proportionēs:

$$R : HO :: b : c$$

$$R : IO :: c : a$$

$$R : KO :: a : b,$$

$$\text{ergo } R^3 = HO \cdot IO \cdot KO = R' R'' R''' = R' R'' R'''$$

h. e. parallelepipedum rectum a lineis factum, quae singulae distantiam inter exterioris circuli centrum et primae ternionis centra indicant, radii majoris cubum aequat.

Caroll. Nil autem referre patet, utram ternionem adhibeamus; itaque si lineae *HO*, *IO*, *KO* literis *d'*, *d''*, *d'''* significantur, habemus

$$d' d'' d''' = d' d'' d''' = R' R'' R''' = R' R'' R''' = R^3$$

§. 54.

Facile perspicitur, esse (Fig. 21.)

$$\begin{aligned}
 OL &= R \cos A & \text{et} & \quad HL = R' \cos C \\
 OM &= R \cos B & \quad IM &= R'' \cos A \\
 ON &= R \cos C & \quad KN &= R''' \cos B,
 \end{aligned}$$

ergo

$$OL \cdot OM \cdot ON = R' \cos A \cos B \cos C = R' R'' R''' \cos A \cos B \cos C = HL \cdot IM \cdot KN$$

h. e. parallelepipeda recta facta a lineis, quae indicant, quantum a trianguli lateribus distent et primae vel secundae ternionis centra (singulum a singulo, quod hujus circuli est chorda), et centra circuli exterioris, inter se sunt aequalia.

§. 55.

Primae ternionis radii, in unam summam collecti, hanc nobis aequationem praebent:

$$\begin{aligned}
 R' + R'' + R''' &= \frac{a}{2 \sin C} + \frac{b}{2 \sin A} + \frac{c}{2 \sin B} \\
 &= \frac{a^2 b + b^2 c + c^2 a}{4 \Delta},
 \end{aligned}$$

inde

$$(R' + R'' + R''') 4 \Delta = a^2 b + b^2 c + c^2 a$$

b. e. tria illa parallelepipeda recta, ita a trianguli lateribus facta, ut unius eorum quadratum singulo cuique sit basis, alterum vero idque posterius altitudo, prisma id aequant, cujus basis aream trianguli quater complectitur, altitudo autem primae ternionis radiorum summam aequat.

§. 56.

Pari modo habemus:

$$\begin{aligned}
 R' + R'' + R''' &= \frac{a}{2 \sin B} + \frac{b}{2 \sin C} + \frac{c}{2 \sin A} \\
 &= \frac{a^2 c + b^2 a + c^2 b}{4 \Delta},
 \end{aligned}$$

unde

$$(R' + R'' + R''') \Delta = a^2 c + b^2 a + c^2 b$$

§. 57.

Ex iis, quae modo tradidimus, quoniam est

$$R = \frac{abc}{4 \Delta},$$

esse sequitur:

$$(3R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') 4\Delta = 3abc + a^2b + b^2c + c^2a + a^2c + b^2a + c^2b \\ = (ab + ac + bc)(a + b + c)$$

h. e. prisma, cujus basis triangulum est ipsum, altitudo vero summam primae et secundae ternionis radiorum summam, radii majoris triplo auctam, quater complectitur, aequale est parallelepipedo ei, cujus basis rectangulorum, a binis trianguli lateribus factorum, summam, altitudo ejusdem perimetrum aequat.

Cor. Quum in omni triangulo sit

$$4\Delta = 2r(a + b + c),$$

et $ab + ac + bc = r.r' + r.r'' + r.r''' + r'.r'' + r'.r''' + r''.r'''$,
colligimus esse:

$$(3R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') 2r = r.r' + r.r'' + r.r''' + r'.r'' + r'.r''' + r''.r'''$$

h. e. rectangulum a primae et secundae ternionis radiorum summa, radii majoris triplo aucta, et diametro minori factum, summam rectangulorum, quae a binis oriuntur radiis circularum, latera trianguli tangentium, aequat.

§. 58.

Quum demonstratum sit a cl. Feuerbachio (§. 22.), esse:

$$R.(DE + DF + EF) = r(a + b + c),$$

et supra (§. 19.) a nobis:

$$2R(d + e + f) = ab + ac + bc,$$

aequationem, quae antea (§. 57.) legitur, in hanc mutari posse videmus:

$$(3R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') (DE + DF + EF) = (a + b + c)(d + e + f)$$

h. e. rectangulum a primae secundaeque ternionis radiorum summa, radii majoris triplo aucta, et linearum, quae perpendicularum fines jungunt, summa factum, rectangulo aequale est ei, quod ab ipsorum perpendicularum summa triangulique perimetro ortum est.

§. 59.

Binis primae ternionis radiis invicem multiplicatis, habemus:

$$R'.R'' = \frac{a.b}{4 \sin A. \sin C}; R'.R''' = \frac{a.c}{4 \sin B. \sin C}; R''.R''' = \frac{b.c}{4 \sin A. \sin B},$$

inde

F

$$R'.R'' + R'.R''' + R''.R''' = \frac{a}{2 \sin A} \left[\frac{b}{2 \sin C} + \frac{a}{2 \sin B} + \frac{c}{2 \sin A} \right] \\ = R [R' + R'' + R''']$$

h. e. rectangulorum, a binis primae ternionis radiis factorum, summa rectangulorum id aequat, quod a radio majori et secundae ternionis radiorum summa oritur.

§. 60.

Simili ratione esse videmus:

$$R'.R'' + R'.R''' + R''.R''' = \frac{a b}{4 \sin B \sin C} + \frac{a c}{4 \sin A \sin B} + \frac{b c}{4 \sin A \sin C} \\ = \frac{b}{2 \sin B} \left[\frac{a}{2 \sin C} + \frac{c}{2 \sin A} + \frac{b}{2 \sin A} \right] \\ = R. [R' + R'' + R''']$$

§. 61.

Ex iis, quae modo demonstravimus, esse

$$\frac{R'.R'' + R'.R''' + R''.R'''}{R' + R'' + R'''} = \frac{R'.R'' + R'.R''' + R''.R'''}{R' + R'' + R'''} = R,$$

facile sequitur; unde

$$(R'.R'' + R'.R''' + R''.R''') (R' + R'' + R''') = (R'.R'' + R'.R''' + R''.R''') (R' + R'' + R''')$$

h. e. quod parallelepipedum ita construitur, ut basis rectangulorum, a binis primae ternionis radiis factorum, summam, altitudo autem ejusdem ternionis radiorum summam aequet, id alteri parallelepipedo, eodem plane modo a secundae ternionis radiis orto, aequatur.

Schol. Propositionis nostrae formam mutari posse in hanc:

$$(R' + R'' + R''') \left(\frac{1}{R'} + \frac{1}{R''} + \frac{1}{R'''} \right) = (R' + R'' + R''') \left(\frac{1}{R'} + \frac{1}{R''} + \frac{1}{R'''} \right),$$

facile perspicitur.

§. 62.

Quodsi rectangula, ab iis duarum ternionum radiis facta, quorum circuli eidem trianguli lateri, tanquam chordae circumscripti sunt, in unam summam coguntur, haec aequatio prodeat necesse est:

$$\begin{aligned}
R' R' + R'' R'' + R''' R''' &= \frac{a^2}{4 \sin B \sin C} + \frac{b^2}{4 \sin A \sin C} + \frac{c^2}{4 \sin A \sin B} \\
&= \frac{a^2 b c + a b^2 c + a b c^2}{16 \Delta^2} \\
&= \frac{a b c}{4 \Delta} \cdot \frac{a^2 + b^2 + c^2}{4 \Delta},
\end{aligned}$$

unde

$$\frac{R' R' + R'' R'' + R''' R'''}{R} \cdot 4 \Delta = a^2 + b^2 + c^2$$

h. e. rectangulum, eam, quam modo diximus, summam rectangulorum quater completens, cujus alterum latus est radius major, ita semper comparatum est, ut ejus alterum latus altitudinem prismatis aequet, cujus basis est triangulum ipsum, quodque cuborum, super singulis ejusdem lateribus constructorum, summae aequatur.

§. 63.

Facili negotio nunc esse intelligitur:

$$(a+b+c)^2 = \left[3(2R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') + \frac{R' R' + R'' R'' + R''' R'''}{R} \right] 4 \Delta;$$

inde

$$R(a+b+c)^2 = [3R(2R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') + R' R' + R'' R'' + R''' R'''] \cdot 4 \Delta;$$

ergo, quum sit

$$4 \Delta = 2r(a+b+c),$$

$$R(a+b+c)^2 = [3R(2R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') + R' R' + R'' R'' + R''' R'''] \cdot 2r$$

Cor. Quum cl. Feuerbachius (§. 6.)

$$r', r'' + r', r''' + r'', r''' = \frac{1}{2}(a+b+c)^2$$

esse demonstraverit, haec quoque aequatio

$$[3R(2R + R' + R'' + R''' + R' + R'' + R''') + R' R' + R'' R'' + R''' R'''] \cdot r = (r', r'' + r', r''' + r'', r''') \cdot 2R$$

vera sit necesse est.

§. 64.

Ex iis, quae supra (§. 55. et §. 56.) leguntur, facile colligimus, esse:

$$\begin{aligned} R + R' + R'' + R''' + R + R' + R'' + R''' &= \frac{2abc + a^2b + b^2c + c^2a + a^2c + b^2a + c^2b}{4\Delta} \\ &= \frac{a(b+c)^2 + b(c+a)^2 + c(a+b)^2 - 4abc}{4\Delta}; \end{aligned}$$

inde

($3R + R' + R'' + R''' + 3R + R' + R'' + R'''$). $4\Delta = a(b+c)^2 + b(c+a)^2 + c(a+b)^2$
 h. e. prisma illud, cujus basis est triangulum ipsum, altitudo autem primae et secundae ternionis radiorum summam, sexduplo radii majoris auctam, complectitur, aequale est summae trium parallelepipedorum, quae singula a duorum trianguli laterum summae quadrato tanquam basi, et tertio ejusdem latere tanquam altitudine fiunt.

§. 65.

Per se satis adparet, esse:

$$R' R'' = \frac{a}{2\sin B} \cdot \frac{b}{2\sin A} = \frac{a^2}{4\sin^2 A};$$

$$R' R''' = \frac{a}{2\sin C} \cdot \frac{c}{2\sin A} = \frac{a^2}{4\sin^2 A};$$

$$R'' R''' = \frac{b}{2\sin C} \cdot \frac{c}{2\sin B} = \frac{a^2}{4\sin^2 A};$$

$$\text{ergo } R' R'' = R' R''' = R'' R''' = R^2$$

h. e. rectangula, ab iis duarum ternionum radiis, quorum circuli idem latus trianguli tangunt, facta, radii majoris quadratum aequant.

§. 66.

Quum fieri nequeat, quin verae sint aequationes hac:

$$R^2 + R'^2 + R''^2 = (R' + R'' + R''')^2 - 2(R' R'' + R' R''' + R'' R'''),$$

$$\text{et } R^2 + R'^2 + R''^2 = (R' + R'' + R''')^2 - 2(R' R'' + R' R''' + R'' R'''),$$

concludamus licet, esse.

$$\begin{aligned} R^2 + R'^2 + R''^2 + R'^2 + R''^2 + R''^2 + R'^2 + R''^2 &= (R' + R'' + R''')^2 + (R' + R'' + R''')^2 - 2R(R' + R'' + R''') \\ &\quad - 2R(R' + R'' + R''') \quad (\S. 59. \text{ et } \S. 60.); \end{aligned}$$

inde

$$R' + R'' + R''' + R'''' + R' + R'' + R''' + R'''' = (R' + R'' + R''' - R) + (R' + R'' + R''' - R)$$

h. e. quadratorum, ab utriusque ternionis radiis factorum, summa, quadrati, a majiori radio orti, duplo aucta, summam quadratorum eorum aequat, quae super lineis constructa sunt, quantum et primae et secundae ternionis radiorum summa radium majorem excedat, indicantibus.

§. 67.

Patet omnino esse:

$$a \cdot \frac{b}{\sin C} = b \cdot \frac{a}{\sin C}; a \cdot \frac{c}{\sin B} = c \cdot \frac{a}{\sin B}; b \cdot \frac{c}{\sin A} = c \cdot \frac{b}{\sin A};$$

ergo

$$a R'' = b R'; b R''' = c R''; c R' = a R''''$$

h. e. Bina rectangula ea, quorum alterum a quolibet trianguli latere et secundae ternionis radio tangente^{*)}, alterum vero ab ejusdem latere sequenti et primae ternionis radio tangente factum est, inter se sunt aequalia.

§. 68.

Non minus apertum est, locum omnino habere aequationem hanc:

$$\frac{a}{\sin A} \cdot bc + \frac{b}{\sin B} \cdot ac + \frac{c}{\sin C} \cdot ab = \frac{a}{\sin C} \cdot bc + \frac{b}{\sin A} \cdot ac + \frac{c}{\sin B} \cdot ab = \frac{a}{\sin B} \cdot bc + \frac{b}{\sin C} \cdot ac + \frac{c}{\sin A} \cdot ab$$

ergo

$$(ab + ac + bc) R = ab R''' + ac R'' + bc R' = ab R''' + ac R'' + bc R'$$

h. e. parallelepipedorum rectorum, quae singula a singulis primae vel secundae ternionis radiis et iis trianguli lateribus fiunt, quorum neutrum hujus circuli chorda est, summa parallelepipedo aequalis est ei, cujus basis rectangulorum, a binis trianguli lateribus ortorum, summam, altitudo autem radium majorem aequat.

§. 69.

Per se satis apparet, esse:

^{*)} radio tangente brevitate causa dictum puta pro radio circuli tangentis.

$$\frac{a}{\sin A} \cdot \frac{b}{\sin A} \cdot c + \frac{b}{\sin B} \cdot \frac{c}{\sin B} \cdot a + \frac{c}{\sin C} \cdot \frac{a}{\sin C} \cdot b = \frac{a}{\sin A} \cdot \frac{c}{\sin A} \cdot b + \frac{b}{\sin B} \cdot \frac{a}{\sin B} \cdot c +$$

$$\frac{c}{\sin C} \cdot \frac{b}{\sin C} \cdot a = a \cdot \frac{b}{\sin A} \cdot \frac{c}{\sin A} + b \cdot \frac{a}{\sin B} \cdot \frac{c}{\sin B} + c \cdot \frac{a}{\sin C} \cdot \frac{b}{\sin C}$$

et haec ob caussam:

$$R \left[a R'' + b R' + c R'' \right] = R \left[a R'' + b R''' + c R' \right] = a R'' \cdot R''' + b R' \cdot R''' + c R' \cdot R''$$

h. e. parallelepipedum rectum, a binis radiis, quorum circuli in eodem puncto duo trianguli latera tangunt, et a tertio ejusdem latere facta, si in unam summam cognuntur, parallelepipedum illud acquant, cujus basis trium rectangulorum, quae singula a singulis trianguli lateribus et ab alterutris ternionis circulorum, ipsa haec latera tangentium, radiis oriuntur, aream continet, cujusque altitudo radius est major.

§. 70.

Extra omnem positum est dubitationem, esse:

$$\frac{a}{\sin A} \cdot \frac{b}{\sin B} \cdot c + \frac{a}{\sin A} \cdot \frac{c}{\sin C} \cdot b + \frac{b}{\sin B} \cdot \frac{c}{\sin C} \cdot a = \frac{a}{\sin B} \cdot \frac{c}{\sin A} \cdot b + \frac{b}{\sin C} \cdot \frac{c}{\sin A} \cdot a +$$

$$+ \frac{a}{\sin B} \cdot \frac{b}{\sin C} \cdot c = \frac{b}{\sin A} \cdot \frac{c}{\sin B} \cdot a + \frac{a}{\sin C} \cdot \frac{b}{\sin A} \cdot c + \frac{a}{\sin C} \cdot \frac{c}{\sin B} \cdot b;$$

unde

$$R \cdot (a + b + c) = a R'' \cdot R''' + b R' \cdot R''' + c R' \cdot R'' = a R'' \cdot R''' + b R' \cdot R''' + c R' \cdot R''$$

h. e. parallelepipedum rectum, a radii majoris quadrato et trianguli perimetro factum, summam parallelepipedorum rectorum aequat, quae singula a duobus ejusdem ternionis radiis et eo trianguli latere, quod neutrius horum circulorum est chorda, oriuntur.

§. 71.

Quisque sponte intelligit, esse:

$$\frac{a}{\sin A} \cdot b + \frac{c}{\sin C} \cdot a + \frac{b}{\sin B} \cdot c = a \cdot \frac{b}{\sin A} + c \cdot \frac{a}{\sin C} + b \cdot \frac{c}{\sin B},$$

ergo

$$R \cdot (a + b + c) = a R'' + b R''' + c R'$$

h. e. rectangula ea, quorum singularem quodque fit a singulo primae ternionis radio et latere trianguli illo, quod neque tangens neque chorda est hujus circuli,

in unam summam collecta, rectangulo, a radio majori perimetroque trianguli orto, aequatur.

§. 72.

Ex iis, quae cl. Feuerbachius (§. 5.) demonstravit, in omni triangulo esse

$$r' + r'' + r''' = r + 4 R$$

constat; ergo est

$$(R' + R'' + R''') (r' + r'' + r''') = (R' + R'' + R''') (r + 4 R),$$

unde

$$\begin{aligned} (R' + R'' + R''') (r' + r'' + r''' - r) &= 4 R (R' + R'' + R''') \\ &= 4 (R' R'' + R' R''' + R'' R''') \end{aligned}$$

h. e. rectangulum, a primae ternionis radiorum summa et linea ea factum, qua radiorum, quorum circuli latera trianguli extrinsecus tangunt, summa radium minorem superat, summam rectangulorum, a binis secundae ternionis radiis ortorum, quater complectitur.

Cor. Eadem via, esse

$$(R' + R'' + R''') (r' + r'' + r''' - r) = 4 (R' R'' + R' R''' + R'' R''')$$

demonstratur.

§. 73.

Ipsa ea, quae hucusque de primae et secundae ternionis circulis tradidimus, prope quidem eos ad circulum interiorem, sed multo propius ad exteriorem accedere, luculenter docent. Transeamus jam ad illos, quibus inversa ad utrumque circulum est ratio. Facile autem intelligitur, referendos huc esse circulos eos, qui binia trianguli latera ita tangunt, ut tertiū lateris alterum finem transeant. Itaque duas iterum horum circulo-
rum terniones esse videmus; alterius nimirum circuli lateris tertiū finem priorem, alterius posteriorem transeunt; huic ternionis tertiae, illi quartae sit nomen.

Quaeenam constructio ad utriusque ternionis circulos describendos adhibenda sit, tam facile est intellectu, ut omni explicatione supersedere possimus.

Ex ipsa autem hac constructione, (Fig. 23.) si circulum primum, cujus radius sit R' , cum esse ponimus, qui primi anguli (A) crura h. e. latera trianguli b , c tangit etc., esse sequitur:

$$R' = b. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A; R'' = c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B; R''' = a. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C,$$

eamque ob causam:

$$R', R'', R''' = a b c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C.$$

Eadem ratione esse videmus:

$$R' = c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A; R'' = a. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B; R''' = b. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C,$$

ergo

$$R', R'', R''' = a. b. c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C = R', R'', R'''$$

h. e. parallelepipedum rectum, a tertiae et quartae ternionis radiis factum, inter se sunt aequalia.

§. 74.

Quum ex praecedentibus, esse

$$R', R'', R''' = \frac{a b c}{8 \sin A. \sin B. \sin C},$$

cognitum habeamus, vera sit necesse est haec proportio:

$$\begin{aligned} R', R'', R''' : R', R'', R''' &:: \frac{a b c}{8 \sin A. \sin B. \sin C} : a b c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C \\ &:: \frac{1}{64. \sin \frac{1}{2} A. \sin \frac{1}{2} B. \sin \frac{1}{2} C. \cos \frac{1}{2} A. \cos \frac{1}{2} B. \cos \frac{1}{2} C} : \frac{\sin \frac{1}{2} A. \sin \frac{1}{2} B. \sin \frac{1}{2} C}{\cos \frac{1}{2} A. \cos \frac{1}{2} B. \cos \frac{1}{2} C} \\ &:: 1 : (8 \sin \frac{1}{2} A. \sin \frac{1}{2} B. \sin \frac{1}{2} C)^2 \end{aligned}$$

In omni autem triangulo est:

$$\sin \frac{1}{2} A. \sin \frac{1}{2} B. \sin \frac{1}{2} C = \frac{r}{4R} \text{ "};$$

ergo

$$R', R'', R''' : R', R'', R''' :: 1 : \frac{4r^2}{R^2} :: R' : 4r^2,$$

unde

$$R' : R', R'', R''' :: R' : 4r^2$$

$$^n) \text{ Est enim: } \sin \frac{1}{2} A = \sqrt{\frac{(a-b+c)(a+b-c)}{4bc}}; \sin \frac{1}{2} B = \sqrt{\frac{(-a+b+c)(a+b-c)}{4ac}}$$

$$\sin \frac{1}{2} C = \sqrt{\frac{(-a+b+c)(a-b+c)}{4ab}}; \text{ ergo}$$

$$\begin{aligned} \sin \frac{1}{2} A. \sin \frac{1}{2} B. \sin \frac{1}{2} C &= \frac{(-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c)}{8abc} = \frac{(a+b+c)(-a+b+c)(a-b+c)(a+b-c)}{8(a+b+c)abc} \\ &= \frac{a^2 \Delta^2}{(a+b+c).abc} = \frac{a}{a+b+c} \cdot \frac{\Delta}{abc} = \frac{r}{4R} \end{aligned}$$

$$R : R'.R''.R''' :: 1 : 4r'$$

$$\text{vel } R'.R''.R''' = R'.R''.R''' = 4R.r'$$

h. e. parallelepipedum rectum, a tertiae vel quartae ternionis radiis ortum, parallelepipedo aequale est ei, cujus basis diametri minoris quadratum, altitudo autem radium majorem aequat.

§. 75.

Lineas AH , AI , AK , et AIP , AP , AK' , quarum singula quaevis distantiam centri ab ejus anguli vertice indicat, quem latera, circulum contingentia, intercipiunt, quasque literis δ' , δ'' , δ''' significabimus, has nobis offerre aequationes apertum est:

$$\delta' = b. \sec \frac{1}{2} A; \quad \delta'' = c. \sec \frac{1}{2} B; \quad \delta''' = a. \sec \frac{1}{2} C; \quad \text{et}$$

$$\delta' = c. \sec \frac{1}{2} A; \quad \delta'' = a. \sec \frac{1}{2} B; \quad \delta''' = b. \sec \frac{1}{2} C,$$

$$\text{ergo } \delta'.\delta''.\delta''' = \delta'.\delta''.\delta'''$$

h. e. parallelepipeda recta, a lineis, illam, quam modo diximus, distantiam indicantibus, in utraque ternione facta, inter se sunt aequalia.

§. 76.

Quodsi producta, a binis ejusdem ternionis radiis facta, in unam summam colliguntur; haec existat aequatio necesse est:

$$\begin{aligned} R'.R'' + R'.R''' + R''.R''' &= ab \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C + ac \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C + bc \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B \\ &= ab \sqrt{\frac{(a-b+c)(a+b-c)(-a+b+c)(a-b-c)}{(a+b+c)^2(-a+b+c)(a-b-c)}} + ac \sqrt{\frac{(-a+b+c)(a+b-c)(a+b+c)(a-b-c)}{(a+b+c)^2(a-b+c)(a+b-c)}} \\ &\quad + bc \sqrt{\frac{(a+b-c)(a-b+c)(-a+b+c)(a+b-c)}{(a+b+c)^2(a-b+c)(-a+b+c)}} = \\ &= \frac{ab(a-b+c) + ac(-a+b+c) + bc(a+b-c)}{a+b+c} = \frac{a^2b - ab^2 + 3abc - a^2c + ac^2 + b^2c - bc^2}{a+b+c} \\ &= 6Rr + \left[R' + R'' + R''' - (R' + R'' + R''') \right] \frac{4\Delta}{a+b+c}, \end{aligned}$$

ergo

$$R'.R'' + R'.R''' + R''.R''' = \left[3R + R' + R'' + R''' - (R' + R'' + R''') \right] 2r$$

h. e. rectangulorum, a binis tertiae ternionis radiis factorum, summa rectangulo aequalis est ei, quod a diametro minori et a differentia inter secundae et primae ternionis radiorum summas, triplo radii majoris aucta, oritur.

§. 78.

Pari modo demonstrari potest, esse:

$$R'. R'' + R'. R''' + R''. R''' = 2 r \left[3 R + R' + R'' + R''' - (R' + R'' + R''') \right].$$

§. 79.

Duarum, quas modo tradidimus, aequationum altera alteri addita, existat necesse est haec:

$$R'. R'' + R'. R''' + R''. R''' + R'. R'' + R'. R''' + R''. R''' = 4 R r$$

h. e. rectangulorum, a binis radiis in utraque ternione factorum, summa rectanguli, quod a diametro majori et minori oritur, aream ter complectitur.

§. 80.

Schol. Ne quae sequuntur propositiones, verbis expressae, nimia laborent verborum copia, hunc loquendi usum usurpabimus: rectangula v. c. haec:

$$R'. R'', R'. R''', R''. R''', R'' R'''$$

dicemus a primae et secundae ternionis radiis, indicibus permutatis, facta; verum

$$R' R'', R' R''', R'' R''', R'' R'''$$

rectangulorum a secundae et primae ternionis radiis, indicibus permutatis, factorum nomen gerant etc.; porro si sermo erit de parallelepipedis, a primae secundae et secundae ternionis radiis, indicibus permutatis, factis, haec intelligi volumus:

$$R'. R''. R''', R'. R''. R''', R''. R''. R''', R''. R''. R''';$$

denique rectangula a duabus ternionibus, v. c. prima et secunda, aequabiliter facta, erunt nobis haec:

$$R'. R'', R'' R'', R'' R''', R'' R'''$$

§. 81.

Facile perspicitur esse:

$$\frac{R'}{R''} = \frac{b}{c}; \frac{R''}{R'''} = \frac{c}{a}; \frac{R'''}{R''} = \frac{a}{b};$$

inde

$$\frac{\binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} }{\binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''}} = \frac{a^2 c + b^2 a + c^2 b}{a b c};$$

ergo

$$\begin{aligned} \frac{\binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} }{4 R^3} &= (R' + R'' + R''') \frac{4 \Delta}{abc} \\ &= (R' + R'' + R''') \cdot \frac{1}{R}, \end{aligned}$$

ergo

$$\binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} = (R' + R'' + R''') 4 R^2$$

h. e. parallelepipedorum rectorum, a tertiae, quartae et quartae ternionis radiis, indicibus permutatis, factorum, summa parallelepipedo aequalis est ei, cujus basis diametri minoris quadratum, altitudo autem secundae ternionis radiorum summam aequat.

§. 82.

Ratione plane simili, esse

$$\binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} = (R' + R'' + R''') 4 R^2$$

ostenditur.

§. 83.

Patet omnino esse:

$$\begin{aligned} \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} + \binom{1}{R'} \binom{1}{R''} \binom{1}{R'''} &= \frac{a^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} B}{2 \sin B} + \frac{b^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} C}{2 \sin C} + \frac{c^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} A}{2 \sin A} \\ &= \frac{a^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} B}{4 \sin \frac{1}{2} B \cdot \cos \frac{1}{2} B} + \frac{b^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} C}{4 \sin \frac{1}{2} C \cdot \cos \frac{1}{2} C} + \frac{c^2 \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} A}{4 \sin \frac{1}{2} A \cdot \cos \frac{1}{2} A} \\ &= \frac{1}{4} [a^2 \cdot \sec^2 \frac{1}{2} B + b^2 \cdot \sec^2 \frac{1}{2} C + c^2 \cdot \sec^2 \frac{1}{2} A] \\ &= \frac{1}{4} (\delta^2 + \delta'^2 + \delta''^2) \end{aligned}$$

h. e. lineae illae, quae distantias inter quartae ternionis centra et eorum angulorum vertices indicant, qui his ex adverso sunt, semper ita sunt comparatae, ut quadratorum, super iis constructorum, summa rectangulorum, a binis secundae et quartae ternionis radiis, indicibus permutatis, factorum, summam quater complectatur.

Cor. Quum sit

$$a^2 \sec^2 \frac{1}{2} B + b^2 \sec^2 \frac{1}{2} C + c^2 \sec^2 \frac{1}{2} A = a^2 + b^2 + c^2 + a^2 \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} B + b^2 \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} C + c^2 \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} A,$$

recte concludimus esse:

G 2

unde

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} = \frac{1}{4} (a^2 + b^2 + c^2 + R'^2 + \overset{(1)}{R''^2} + R'''^2),$$

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} - \frac{1}{4} (R'^2 + \overset{(1)}{R''^2} + R'''^2) = \frac{1}{4} (a^2 + b^2 + c^2)$$

§. 84.

Pari modo, esse

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} = \frac{1}{4} (\delta^2 + \overset{(1)}{\delta'^2} + \delta''^2),$$

et

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} - \frac{1}{4} (R'^2 + \overset{(1)}{R''^2} + R'''^2) = \frac{1}{4} (a^2 + b^2 + c^2),$$

demonstrari potest.

Cor. Sit igitur necesse est:

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} - \frac{1}{4} (R'^2 + \overset{(1)}{R''^2} + R'''^2) = \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} - \frac{1}{4} (R'^2 + \overset{(1)}{R''^2} + R'''^2)$$

§. 85.

Non minus apertum est, esse omnino:

$$\begin{aligned} \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} &= \frac{b \cdot c \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} A}{2 \sin C} + \frac{a \cdot b \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} C}{2 \sin B} + \frac{a \cdot c \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} B}{2 \sin A} \\ &= R [b \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} A + a \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} C + c \cdot \operatorname{tg} \frac{1}{2} B] \\ &= R [\overset{(1)}{R'} + \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'''}] \end{aligned}$$

h. e. rectangulorum, a quartae et secundae ternionis radiis, indicibus permutatis, factorum, summa rectangulo aequatur ei, quod a radio majori et tertiae ternionis radiorum summa ortum est.

§. 86.

Eadem fere via nanciscimur hanc aequationem:

$$\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''} = R \cdot (\overset{(1)}{R'} + \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'''})$$

§. 87.

Ex iis, quae modo tradidimus, esse sequitur:

$$\frac{\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''}}{\overset{(1)}{R'} + \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'''}} = R = \frac{\overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'} \overset{(1)}{R'''} + \overset{(1)}{R''} \overset{(1)}{R'''}}{\overset{(1)}{R'} + \overset{(1)}{R''} + \overset{(1)}{R'''}}$$

unde

$$\begin{aligned} & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} + \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} + \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} = \binom{(\cdot)}{R'} + \binom{(\cdot)}{R''} + \binom{(\cdot)}{R'''} \\ & \qquad \qquad \qquad \binom{(\cdot)}{(R' + R'' + R''')} \end{aligned}$$

h. e. parallelepipedum, cujus basis rectangulorum, a quartae et secundae ternionis radiis, indicibus permutatis, factorum, aream, altitudo autem quartae ternionis radiorum summam complectitur, parallelepipedo aequatur ei, cujus basis rectangulorum, a prima et tertia ternione, permutatis indicibus, ortorum, summam, altitudo vero tertiae ternionis radiorum summam aequat.

§. 88.

Nemo non intelligit, esse:

$$\begin{aligned} & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} = \frac{a. c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B}{2 \sin B} = \frac{a. c. \sec^2 \frac{1}{2} B}{4} \\ \text{et} \quad & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} = \frac{a. c. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B}{2 \sin B} = \frac{a. c. \sec^2 \frac{1}{2} B}{4} \\ \text{ergo} \quad & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} = \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''}, \text{ similique ratione} \\ & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} = \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} \\ & \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} = \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} \end{aligned}$$

h. e. rectangulum, ab iis secundae tertiaeque ternionis radiis factum, quorum circuli ejusdem lateris fines tangunt, rectangulo aequatur ei, quod ab iis primae et quartae ternionis radiis ortum est, quorum circuli posterioris lateris fines contingunt.

§. 89.

Quum esse pateat:

$$\begin{aligned} ab \sec^2 \frac{1}{2} C + ac \sec^2 \frac{1}{2} B + bc \sec^2 \frac{1}{2} A &= ab(1 + \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} C) + ac(1 + \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} B) + bc(1 + \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} A) \\ &= ab + ac + bc + ab \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} C + ac \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} B + bc \operatorname{tg}^2 \frac{1}{2} A, \end{aligned}$$

hinc esse colligimus:

$$\begin{aligned} & \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} + \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} + \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} = \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} + \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R'''} + \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} = \binom{(\cdot)}{R'} \binom{(\cdot)}{R''} + \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} \\ & \qquad \qquad \qquad + \binom{(\cdot)}{R''} \binom{(\cdot)}{R'''} + r. r' + r. r'' + r. r''' + r'. r'' + r'. r''' + r''. r''' \end{aligned}$$

h. e. rectangulorum, a secunda et tertia ternione, indicibus permutatis, factorum, summa rectangulorum, a quarta et prima ternione eodem modo ortorum, summae aequatur;

utraq̃ue autem summa rectangulorum a binis radiis, quorum circuli latera trianguli contingunt, effectorum summam, rectangulis a tertia et quarta ternione aequabiliter factis auctam, aequat.

§. 90.

Praeterea tertia et quarta ternio hanc quoque nobis praebent aequationem:

$\overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R''} \overset{(\cdot)}{R'''} = ab \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B + ac \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C + bc \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C$
 quae eodem, quo supra (§. 76.) factum est, modo transformat̃a abit in hanc:

$$\begin{aligned} \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R''} \overset{(\cdot)}{R'''} &= \frac{ab(a+b-c) + ac(a-b+c) + bc(-a+b+c)}{a+b+c} \\ &= \frac{a^2b + b^2c + c^2a + a^2c + b^2a + c^2b - 3abc}{a+b+c} \\ &= \frac{4 \Delta (\overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''}) - 3abc}{a+b+c} \\ &= \frac{4 \Delta}{a+b+c} (\overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} - 3R) \\ &= 2r (\overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} - 3R) \end{aligned}$$

h. e. rectangulorum, a tertia et quarta ternione, indicibus permutatis, factorum, summa illi rectangulo aequatur, quod a diametro minori et linea ortum est ea, qua primae et secundae ternionis radiorum summa radii majoris triplum excedit.

§. 91.

In iisdem ternionibus hanc aequationem locum habere patet:

$$\begin{aligned} \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R''} \overset{(\cdot)}{R'''} &= a^2. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C \pm b^2. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} C + c^2. \operatorname{tg} \frac{1}{2} A. \operatorname{tg} \frac{1}{2} B \\ &= \frac{a^2(-a+b+c) + b^2(a-b+c) + c^2(a+b-c)}{a+b+c} \\ &= \frac{a^2b + b^2c + c^2a + a^2c + b^2a + c^2b - (a^3 + b^3 + c^3)}{a+b+c} \\ &= \frac{4 \Delta}{a+b+c} \left[\overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R'} + \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'''} - \frac{\overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R''} + \overset{(\cdot)}{R'} \overset{(\cdot)}{R'''} + \overset{(\cdot)}{R''} \overset{(\cdot)}{R'''}}{R} \right], \end{aligned}$$

ergo

$$R \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R' & R'' \end{smallmatrix} + R' \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R'' & R''' \end{smallmatrix} + R'' \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R''' & R'''' \end{smallmatrix} = 2r \left[R' \begin{smallmatrix} (1) \\ R'' \end{smallmatrix} + R'' \begin{smallmatrix} (1) \\ R''' \end{smallmatrix} + R' \begin{smallmatrix} (2) \\ R''' \end{smallmatrix} + R'' \begin{smallmatrix} (2) \\ R'''' \end{smallmatrix} - \right. \\ \left. (R' \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R' & R'' \end{smallmatrix} + R'' \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R'' & R''' \end{smallmatrix} + R''' \begin{smallmatrix} (1) & (2) \\ R''' & R'''' \end{smallmatrix}) \right]$$

h. e. parallelepipedum rectum, a summa rectangulorum, quae a quartae et tertiae ternionis radiis, indicibus permutatis, orta sunt, et radio majori factum, parallelepipedo aequale est ei, cujus basis arcum, qua rectangulorum, a binis radiis et primae, et secundae ternionis, effectorum summa, summam eorum, quae ab iisdem ternionibus aequaliter facta sunt, excedit, altitudo autem diametrum minorem aequat.

Sectio commentationis quarta.

Syntheticae theorematum aliquot, plerumque in praecedentibus jam tractatorum, demonstrationes.

§. 92.

Theor. Quodsi, super trianguli cujusdam lateribus triangulis (Fig. 24.) aequilateris ABK , ACI , BCI , constructis, ducuntur lineae AI , BI , CK , anguli AGK , BGK , BGH inter se sint aequales necesse est.

Dem. Ejusmodi lineas in eodem puncto sese invicem transire ex iis, quae supra (§. 39.) leguntur, facile sequitur. Angulos autem, ad quos secantur, invicem aequari, hoc modo probamus. Quum triangula ABH et BCK sibi congruant, sit $\angle BKG = \angle BAC$ necesse est; ergo quadrangulo $AGBK$ circulus potest circumscribi, eamque ob causam est

$$\angle BKG = \angle BAK = \frac{1}{2} R.$$

Ejusdem magnitudinis ceteros esse angulos, eodem fere modo demonstratur.

Schol. 1. Nil plane refert, ab utraque primarii laterum parte puncta I , J , K sita sint, modo ne desideretur hujus situs aequalitas.

Schol. 2. Theorematis nostri ope facili negotio hoc problema solvitur: in quolibet triangulo transversas eas ducere, quae uno puncto ita secantur, ut omnes anguli, ab iis constituti, inter se sint aequales.

§. 93.

Theor. In utroque sine cuiusvis laterum, triangulum quodlibet constituentium, perpendicularis AI, AK, BH, BK, CH, CI (Fig. 25.) erectis, rectae, AH, BI, CK in ipso circuli exterioris centro invicem secantur necesse est.

Dem. Primum enim, quum ex constructione sit $\angle KAB = \angle CAI$ etc., has lineas unum punctum transire constat (§. 39.); deinde vero quadrangula $ACBK$ et $ABCI$ ita sunt comparata, ut circuli iis circumscribi possint; ergo

$$\angle BCK = \angle BAK = \angle CAI = \angle CBI;$$

unde

$$\triangle BCK \cong \triangle BCI;$$

ergo $BCIK$ est rectangulum, adeoque

$$BG = CG, \text{ similique caussa}$$

$$BG = GA;$$

ergo G centrum esse circuli exterioris videmus.

Cor. 1. Circulum illum, qui triangulo primario circumscribitur, simul et puncta H, I, K transire, facile intelligitur.

Cor. 2. Triangula LMN et OPQ (Fig. 31.), primario ita circumscribitur, ut ejus lateribus ad angulos rectos occurrant, invicem sibi congruant. Est enim: $KL = CO$, $BN = IP$, $BA = CI$, ergo $LN = PO$ adeoque triangula ipsa sibi congrua.

§. 94.

Theor. Quodsi, dato quolibet triangulo ABC (Fig. 26.), tres circuli $BCMI, ACNK, ABLH$ ita describuntur, ut primus latus AC , secundus AB , tertius denique latus BC contingat, ductis quibuscumque lineis transversis LAN , et CNI , puncta M, B, L omnino ita esse comparata, ut a primo per secundum ad tertium recta duci possit, contendimus.

Dem. Ducantur quidem rectae BM, LB ; est autem

$$\angle ANC = \angle AGC = \angle ABC + \angle ACB$$

$$\text{ergo } \angle LNM = \angle BAC;$$

porro esse videmus:

$$\text{et } \angle BMC = \angle EGC = \angle ACB$$

$$\angle BLA = \angle BGD = \angle ABC$$

quare sit

$$\angle ABL + \angle ABM = 2R$$

necesseest; itaque vera esse, quae diximus, adparet.

Cor. Triangulum igitur LMN , quod primario simile esse videmus, et hanc ob causam ad illa referendum, quae supra (§. 44.) tractavimus, ita comparatum est, ut ejus vertices in circulorum nostrorum siti sint circumferentiis. Idem valere de omnibus triangulis, huic classi adnumerandis, facile intelligitur.

§. 95.

Theorematis illius elegantissimi, jam supra (§. 43.) a nobis traditi, nunc alia, ea-que simplicissima, confici potest demonstratio. Nam anguli BLG et BAG , tanquam ad extremitatem circuli eidem arcui innitentes, sint inter se aequales necesse est; eadem vero causa esse:

$$\begin{aligned} &< GMC = < GBC \\ \text{et } &< GNA = < GCA \end{aligned}$$

facile perspicitur.

§. 96.

Theor. Iisdem circulis descriptis, quae transversae AK , BH , CI ita ducuntur, ut sit

$$< BAK = < CBH = < ACI = 2. < BAG,$$

haec triangulum HIK primario congruum efficiant necesse est.

Dem. Quum enim ex constructione ipsa sit $< GCK = < GCA = < GIK$, et hanc ob causam $CG = GI$, triangula AGC et GIK , quae inter se similia esse, facili negotio intelligitur, sibi invicem congruere apparet; ergo $AC = IK$, adeoque $\triangle ABC \cong \triangle HIK$.

§. 97.

Theor. Omnium triangulorum, primario similium, quae a transversis, eo, quo antea factum est, modo ductis, efficiuntur, maximum est illud HIK (Fig. 27.), cujus latera transversas AD , BE , CF ad angulos rectos secant.

Dem. Ipsius hujus trianguli aream esse majorem area cujusvis alius trianguli, ad hanc classem referendi, v. c. OPQ probari potest. Quum enim lineae GI , GO ita comparatae sint, ut in triangulis similibus puncta, quibus est situs aequalis, jungant, eandem earum rationem, quae est binorum in his triangulis laterum sibi respondentium, esse constat; atqui IG , quoniam angulum GCI 90 gradus explere patet; circuli $BGCI$ est diametrus, ramque ob causam maxima omnium, quae in illo duci possunt, chordarum; ergo quodvis trianguli HIK latus latere, in triangulo OPQ ei respondente, est majus, adeoque HIK omnium ejusmodi triangulorum maximum.

§. 98.

Theor. Idem illud triangulum HIK , quod modo memoravimus, maximum trianguli OPQ , cujus latera primarii lateribus ad angulos rectos occurrunt, et primarii areas complectitur.

Dem. Quum enim in tribus his triangulis lineae IG , OG , CG sibi respondeant, nunc quoque earum ratio laterum ipsorum, sibi respondentium, rationem aequat. Est autem ex constructione CO circuli $RGCI$ diametrus, et hanc ob causam $= GI$; ergo, sit

$$\overline{GI} = \overline{CO} = \overline{GO} + \overline{CG}$$

necesse est; quare, quum triangula HIK , OPQ , ABC inter se sint similia, esse

$$\triangle HIK = \triangle OPQ + \triangle ABC,$$

concludamus licet.

§. 99.

Theor. Quodsi in triangulo quopiam ABC transversae AL , BM , CN ita ducuntur, ut sit (Fig. 28.)

$$\angle ALC = \angle BMA = \angle CNB = \frac{2}{3} R$$

triangulum HIK , ab iis factum, primario dicimus esse congruum.

Dem. Cognovimus enim triangulum HIK primario esse simile punctumque G , quo perpendicularia, ab hujus verticibus in latera demissa, invicem secantur, circuli, illi circumscribendi, centrum; jam, si est O centrum circuli, qui primarii vertices transit, demissis OP et GR , esse

$$AG = 2 GR$$

necesse est, quum sit ex constructione ipsa

$$\angle GAR = \frac{1}{3} R;$$

non minus autem, esse

$$AG = 2 OP$$

constat; ergo

$$OP = GR$$

eamque ob causam triangula BOP et GRK similia sibi congruant necesse est; ergo

$$BO = GK$$

adeoque ipsa triangula ABC , HIK , quae non solum inter se similia, sed etiam sunt circulis aequatibus inscripta, sibi congruere patet.

§. 100.

Theor. Quodsi, dato quopiam triangulo ABC (Fig. 29.), tres circuli, exteriori ejus circulo aequales, ita describuntur, ut non nisi binos trianguli vertices transeant, eodem illo, quo perpendiculara, a verticibus ad latera demissa, invicem secantur puncto necesse est.

Dem. Ex constructione ipsa,

$$\angle BLC = A$$

esse videmus; ergo, quum

$$\angle BGC = B + C$$

esse constet, fieri non potest, quin sit

$$\angle BLC + \angle BGC = 2R,$$

adeoque circulus BLC punctum G transeat. Eodem fere modo ceteros duos circulos idem illud punctum transire, probatur.

§. 101.

Theor. Omnia illa triangula, primario similia, quae a transversis, tertiae ternionis lineas ad angulos aequales secantibus, efficiuntur, ita comparata esse dicimus, ut eorum vertices in circulorum nostrorum siti sint circumferentiis.

Dem. Facili negotio perspicitur, quadrangula $AGBN$, $BGCI$, $AGCM$ (Fig. 29.) ad ea esse referenda, quibus circuli possint circumscribi, ex quo vera esse, quae diximus, elucet.

§. 102.

Theor. Quorum quidem triangulorum maximum est illud LMN (Fig. 29.), cujus latera tertiae ternionis lineas ad angulos rectos secant.

Dem. Circulorum, qui ejusmodi triangulis circumscribi possunt, radios esse chordas GH , GN etc., quum cognitum habeamus, lineam autem GN diametrum esse pateat, circulus is, qui triangulo LMN circumscribitur, omnium sit maximus, adeoque ipsius trianguli area maxima necesse est.

Cor. Maximum hoc triangulum primarii aream quater complecti, per se satis adparet.

§. 103.

Theor. Quod triangulum HIK fit a transversis, tertiae ternionis lineas ad angulos 30 graduum secantibus, primario sit congruum necesse est.

Dem. Ex ipsa constructione esse patet

$$\angle GHI = \angle GNA = \frac{1}{3}R$$

ergo $HI = \frac{1}{3}GN$; quare triangula ipsa, ABC et HIK , quum similia, et circulis ejusdem magnitudinis sint inscripta, sibi invicem congruere adparet.

Schol. Haec theorematismi nostri elegantissimi demonstratio illa, quam supra (§. 98.) tradidimus, simplicior est atque expeditior.

§. 104.

Theor. Quae transversae ita ducuntur, ut tertiae ternionis lineis ad angulos 45 graduum occurrant, triangulum, primarii duplam, efficiunt.

Dem. Tunc enim triangulum GHN non solum est rectangulum, sed etiam aequicrurum; ergo

$$\overline{GN} = 2 \overline{GH}$$

et hanc ob causam

$$\triangle HIK = \frac{1}{2} \triangle LMN = 2 \triangle ABC$$

Schol. Eodem fere modo, triangulum illud, cujus latera tertiae ternionis lineas ad angulos 60 graduum secant, primarii aream ter complecti, probatur; est enim nunc $\overline{GH} = \frac{1}{3} \overline{GN}$ etc.

§. 105.

Theor. Quodsi transversae AD , BE , CF , ita ducuntur, ut triangulum quoddam HIK (Fig. 30.), constituent, circulos AIB , BKC , CHA in uno puncto sese invicem transire necesse est.

Dem. Binos enim circulos nostros invicem secari per se satis apparet; jam vero si sit G punctum id, quod circuli AIB et CHA una transeunt, fieri non potest, quin circulus tertius BKC idem punctum transeat. Nam ex constructione ipsa

$$<GBI = <GAI = <GAH = <GCH = <GCK$$

esse sequitur; ergo quadrangulo $BKGC$ circulus potest circumscribi, vel quod idem est, qui circulus puncta B , C , K transit, idem punctum G transeat necesse est.

Cor. 1. Angulos, ad quos transversae AGL , BGM , CGN invicem secantur angulis trianguli HIK , si singulum singulo compares, aequales esse facile intelligitur.

Cor. 2. Theorematismi nostri ope haec duo problemata facile solvi possunt:

- 1) Dato quolibet triangulo, transversas eas ducere, quae uno puncto invicem ita secantur, ut angulorum, ad quos sese transeunt, cuique singulo certa sit magnitudo.
- 2) Dato quolibet triangulo transversas ducere, a quibus triangulum, quod dato alteri sit simile, efficiatur, vel quod idem valet: triangulum construere, quod dato triangulo sit simile cujusque latera vel ipsa vel producta, puncta tria data transeant.

§. 106.

Lemma. Quae perpendiculara DH , EL , FK in trianguli ABC lateribus ita eriguntur, ut sit $AF \cdot AB + BD \cdot BC + CE \cdot CA = AE \cdot AC + BF \cdot BA + CD \cdot CB$, haec in uno puncto invicem sese transire dicimus.

Dem. Si neges, sit LM perpendicularum id, quod idem punctum transit, quo EI , FK secantur; tunc esse

$$BM \cdot BC + CE \cdot CA + AF \cdot AB = CM \cdot CB + AE \cdot AC + BF \cdot BA \quad (\S. 22.)$$

necesse esset; ex quo, si cum hypothesis compares, concludas licet, esse

$$BM \cdot BC - BD \cdot BC = CM \cdot CB - CD \cdot CB$$

$$BM \cdot -BD = CM \cdot -CD$$

$$-MD = +MD$$

quod quidem absurdum, nisi $MD = 0$ h. e. nisi IID est perpendicularum illud, quod idem punctum, quo EF , FK secantur, transit.

§. 107.

Theor. Quodsi tres circuli $ATPH$, $ALCV$, et $ENCU$ (Fig. 33) ita describuntur, ut binos trianguli ABC vertices transeant, lineas AXD , BYE , CZF , puncta, quibus binis circuli invicem secantur, iungentes, in eodem puncto sese invicem transire necesse est.

Dem. Brevitatis caussa, esse

$$CH = R'; CI = R'', \text{ et } AK = R''',$$

ponamus; ductis autem lineis HI , HK , IK , per se satis apparet, esse:

$$R'^2 - \overline{SY}^2 + R''^2 - \overline{ZM}^2 + R'''^2 - \overline{PX}^2 = R'^2 - \overline{ZM}^2 + R''^2 - \overline{PX}^2 + R'''^2 - \overline{SY}^2,$$

inde

$$(R' - RS)^2 + (R'' - LM)^2 + (R''' - PO)^2 = (R' - MN)^2 + (R'' - PQ)^2 + (R''' - ST)^2;$$

ergo

$$\begin{aligned} (R' - RS)^2 + (R' - RS)(R''' - ST) + (R'' - LM)^2 + (R'' - LM)(R' - MN) + (R''' - PO)^2 + \\ (R''' - PO)(R'' - PQ) = (R' - MN)^2 + (R' - MN)(R'' - ML) + (R'' - PQ)^2 + \\ (R'' - PQ)(R''' - PO) + (R''' - ST)^2 + (R''' - ST)(R' - RS), \end{aligned}$$

unde

$$\begin{aligned} (R' - RS)(R' - RS + R''' - ST) + (R'' - LM)(R'' - LM + R' - MN) + (R''' - PO)(R''' - PO + R'' - PQ) = \\ (R' - MN)(R' - MN + R'' - ML) + (R'' - PQ)(R'' - PQ + R''' - PO) + \\ (R''' - ST)(R''' - ST + R' - RS), \end{aligned}$$

ergo

$$HS \cdot HK + IM \cdot IH + PK \cdot IK = HM \cdot HI + IP \cdot KI + SK \cdot HK$$

eamque ob causam lineae AD , BE , CF in eodem puncto sese transeant necesse est (§. 106.).

Piura quidem superesse, quae a nobis tractari potuissent, vel potius, ut justae argumenti tractationi nil deesset, tractanda fuissent, quamquam nos non fugit, tamen, ne fines hujus commentationis transgrediamur, hic nobis est subsistendum veniendumque ad ea, quae illius conscribendae opportunitatem nobis adtulerunt. Instat nimirum dies ille faustissimus et auspicatissimus, qui scholae nostrae habetur natalis. Ad hunc pie riteque celebrandum hora VIII. matut. magistri ac discipuli festa pompa templum adibunt, pio gratoque animo tot ac tanta beneficia, quibus Deus O. M. per annum proxime elapsum scholam cumulavit, recordaturi, summamque ejus benignitatem imploraturi, qua et in posterum Portam nostram in patriae salutem vigere ac florere velit. Iisdem deinde hora IX. in Auditorio Majori congregatis, discipuli, ex omnibus classibus electi, ad orationes et recitationes habendas prodibunt, ita quidem, ut qui sunt inferiorum classium aliena, qui vero duarum superiorum pronuntient sua et hoc ordine:

Ex classe secunda superiori *Adolphus Lange* Portensis, *Bertholdus Knauth* Lipsiensis, *Adolphus Hillmann* Mariaeburgensis, et *Agathon Wunderlich* Gottingensis carmina vernaculo sermone a se composita recitabunt; tum *Julius Seeburg* Sorbigenis oratione latina Portae ipsum nomen gratulabitur.

Ex classe prima *Henricus Buchrucker* Sanderslebiensis oratione vernacula hoc argumentum tractabit. „Ursachen der Ausartung der deutschen Sprache vom Ende des dreizehnten Jahrhunderts.“ *Ludovicus Hornemann* Gubenensis carmine latino cantabit: *Hussum vatem*. *Carolus Kitzing Brehmensis* oratione latina ostendere studebit: „Dignitati et praestantiae religionis Christianae operibus artium sculpturae et picturae, quae aedes, conventibus sacris destinatas, ornant, nihil detrahi.“

His peractis Rector scholae discipulos eos evocabit, qui ex magistrorum sententia cum strenuo literarum studio, tum morum candore ac probitate sunt insignes, et praemio studii frugiferi inter eos distribuendis finem imponet actui, cui ut adesse velint Curatores scholae Illustrissimi et omnes, qui Portae ejusque rebus favent, omni, qua par est, observantia rogamus.

E r r a t a.

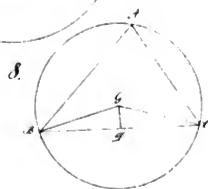
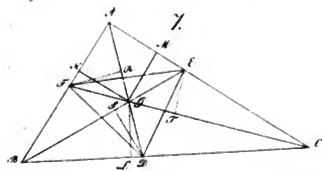
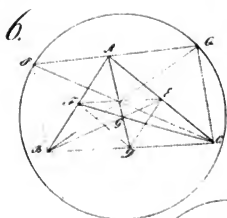
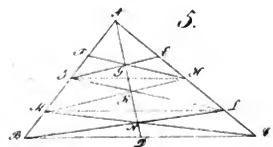
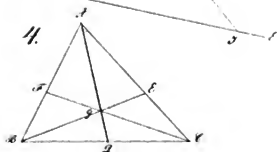
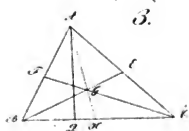
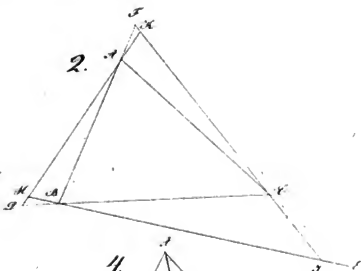
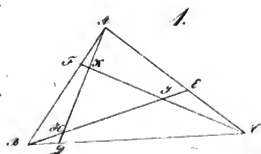
pag. 8 lin 19 pro $g = h$ etc. legatur $k = h$ etc.

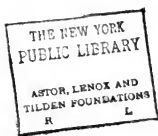
— 25 — 12 pro $2 a' b' c' + 2 = \dots + a'' b'' c''$ legatur $2 a' b' c' = \dots + 2 a'' b'' c''$

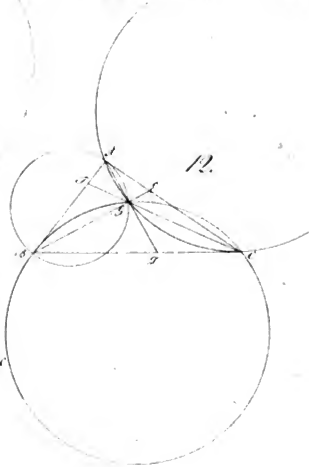
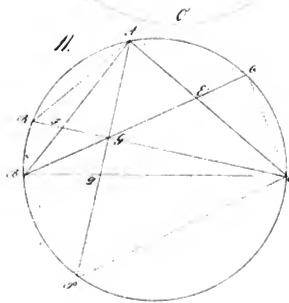
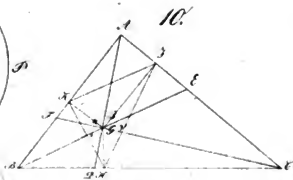
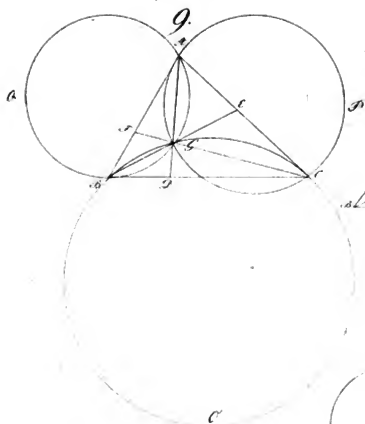
— 29 — 3 et 5 pro $\frac{\sin C}{a b}$ legatur $\frac{a b}{\sin C}$

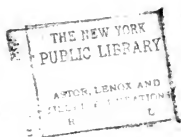
— — 6 — $\frac{\sin A}{b c}$ — $\frac{b c}{\sin A}$

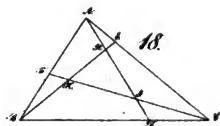
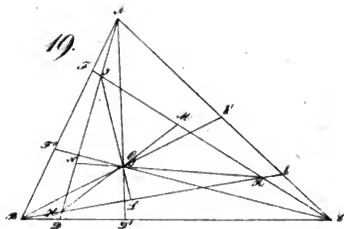
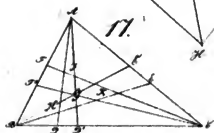
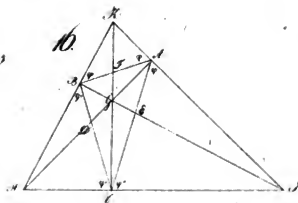
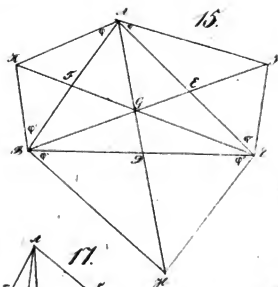
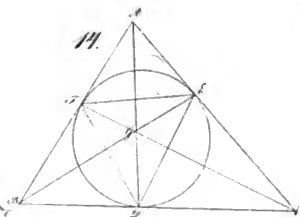
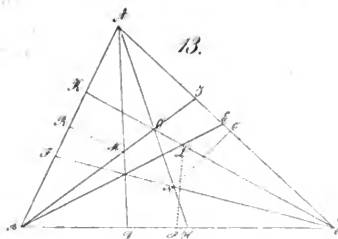
— — 10 — $\frac{a c}{\sin B} \frac{b c}{\sin A}$ legatur $\frac{a c}{\sin B} + \frac{b c}{\sin A}$

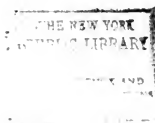

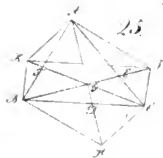
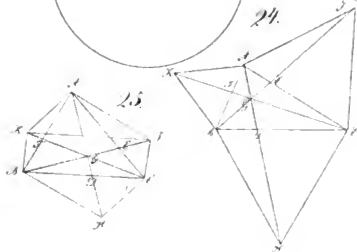
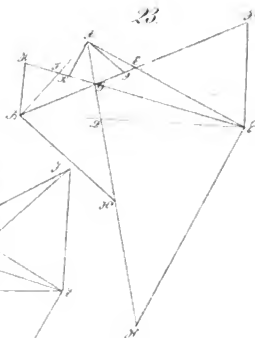
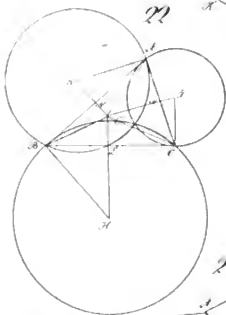
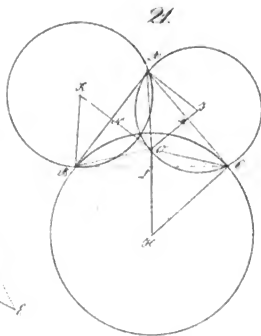
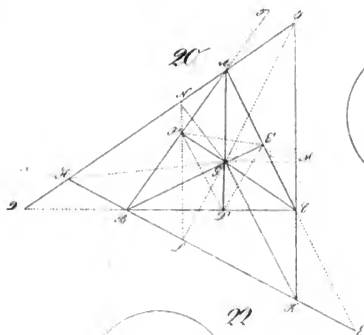

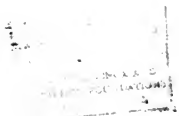

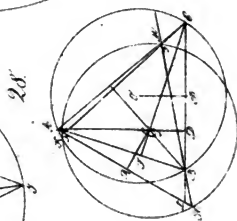
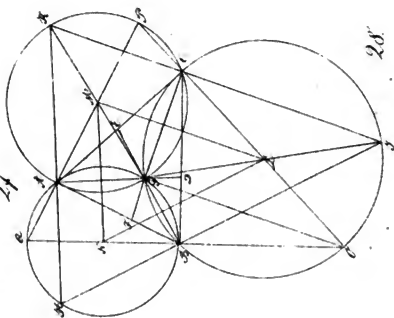
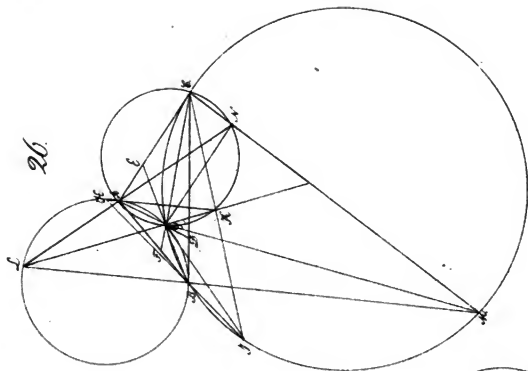

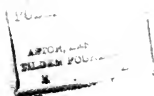

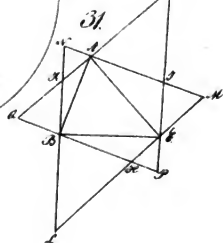
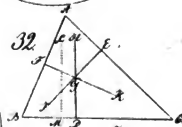
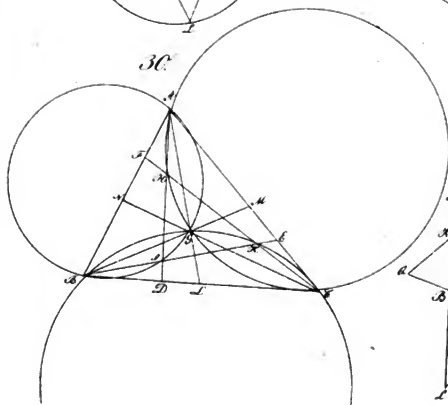
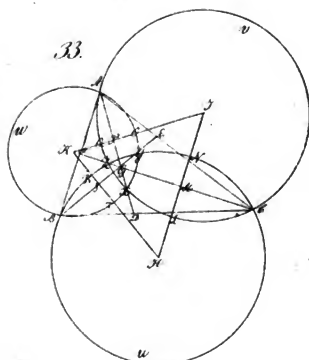
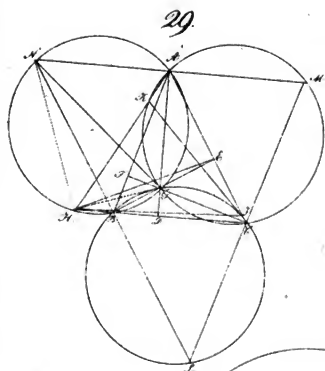

THE
P.C.
APPROVED
TICKET 25

